تەپەككۇر دۇردانىلىرى

(رۇبائىلار، بىر بەئىتلىكلەر، ئىككى بەئىتلىكلەر، ئۈچ بەئىتلىكلەر)

(«گۆھەرياتىدۇ سايدا، تاپالمساڭ نېمە پايدا؟»)
خەلق ماقالى.

سابىت ئۇيغۇري

تەپەككۇر ئۇچقۇنلىرى

(رۇبائىيلار)

بۇ ئالەم مەۋجۇتتۇر ئەزەل ـ ئەلمساق،
ئەبەدىي مەۋجۇت بوپ تۇرىدۇ شۇنداق.
ھېچنەرسە يوقلۇقتىن بار بولالمايدۇ،
بار نەرسە يوق بولۇپ كەتمەيدۇ مۇتلاق!

* * *

دۇنيادا ھېچنەرسە ئەمەستۇر مۇقىم،
ئاسماندا ئاي كۆچەر، دەريالاردا قۇم.
بۇ ئالەم مۇستەھكەم كۆرۈنگەن بىلەن،
ئاقىۋەت ھەممىسى ئۆزگىرەر چوقۇم!

* * *

دەريالار تىك تاغدىن تۆۋەنگە ئاقار،
قاراڭغۇ تۈنلەردىن كېيىن تاڭ ئاتار.
بۇ ھالەت ھېچقاچان ئەكسىنچە بولماس،
دېمەككى: ئالەمنىڭ ئۆز قانۇنى بار!

* * *

يەردىكى سۇ، تۇپراق، پۈتكۈل ھاياتنى،
كۆكتىكى ئاي، قۇياش، بار كائىناتنى.
ئۆزگەرمەس قانۇن بىلەن باشقۇرۇۋاتقان،
تەڭرىگە ئېيتقۇلۇق بار ھەسەناتنى!

* * *

دۇنيا ـ دەپ ئاتالغان پۈتكۈل تەبەت،
كۆزۈڭگە كۆرۈنگەن ھەرياڭزا ھالەت.
قانچىلىك قانۇنى بار بولغان بولسا،
شۇنچىلىك قانۇنى يوقايدۇ دېمەك!

* * *

تىرىكتە بىر ئوت سەن، يۈلتۈزدەك ياناق،
ئۆلگەندە بولسەن بىر ئوچۇم تۇپراق.
بەربىر دۇنيانىڭ بىر زەررىسى سەن،
ئالەمدىن يوق بولۇپ كەتمەيسەن مۇتلاق!

* * *

قانچىلىك قۇدرەتلىك بولسىمۇ ئادەم،
زېمىننى توختىتا ئالالماس بىر دەم.
دۇنيانىڭ ئىلگىرلىشى مۇقەررەر قانۇن،
ھېچكىمنىڭ رايىغا باقمايدۇ ئالەم!

* * *

ھەر كىمنىڭ كۆڭلىدە ئۇلۇق ئارزۇلار،
ۋالېكىن، ئۇنىڭغا يەتمىگىنىڭ دىشۋار.
سەن ئۆزەڭچە ئاسمانغا ساراي سالغاندا،
بېشىڭدا تەغدىرنىڭ كۈلكىسى ئوينار!

* * *

ئەڭ كىچىك زەررىدىن دۇنياغا قەدەر،
كۆرىنمەس جانلىقتىن ئىنسانغا قەدەر.
ھەممىسى: تۆرىلەر، ياشار، يوق بولار،
بۇنىڭدىن مۇستەسنا ئەمەس ھېچ بەشەر!

* * *

ئىنسان بىز ـ ھاياتنىڭ ئىپتىخارى بىز،
شۇ گۈزەل دۇنيانىڭ ئىجاتكارى بىز.
ئىنساننى ياراتقان ئانا زېمىننىڭ،
بەزىدە كۈلكىسى ـ بەزەن زارى بىز!

* * *

چوققىسى پەلەككە يەتكەن بۈيۈك تاغ،
ئۆزىگە تەمەننا قويىدۇ ھەر چاغ.
مەن دەيمەن: ئۈنچىلىك كۆرەڭلەپ كەتمە،
سېنى بۈيۈك قىلغان شۇ ئانا تۇپراق!

* * *

ئەي ۋەتەن، مېھرىڭدىن ئايرىما مېنى،
ئۇچقۇرلۇق قاناتتىن قايرىما مېنى.
ئامالسىز قوينىڭدىن كەتتىم ژىراقلاپ،
كەچۈرگىن، ئەيىپكە بۇيرىما مېنى!

* * *

مەيلى سەن مەي ئىچكىن، كەيپى ـ ساپا ئەت،
قىز سۆيۈپ ئوينىغىن، مۇرادىڭغا يەت.
ھاياتتا نە قىلساڭ قىلغۇنو ئەمما،
تۇغۇلغان ئېلىڭگە قىلما خىيانەت!

* * *

شان ـ شەرەپ ۋە نومۇس بىر ـ بىرىگە رام،
شەرەپ داڭقى ئارتتۇرار، نومۇس ئېتەركام.
يۈز توغرا ئىش قىلساڭ كۆزگە چېلىقماس،
بىر خاتا كەتكۈزسەڭ بولىسەن بەدنام!

* * *

ھۆرمەتكە سازاۋەر ئىنسانلارمۇ بار،
نەپرەتكە سازاۋەر بولغانلارمۇ بار.
ھۆرمەت ئۇ ـ كىشىگە ئۇلۇق مۇكاپات،
نەپرەت ـ كىشىگە ئەڭ ئېغىر جازا!

* * *

بىر سىنىڭ ئۆلۈمى ـ ئەلنى ژىغلاتتى،
بىر سىنىڭ ئۆلۈمى كىشىنى شاد ئەتتى.
ئۆلۈم ئۇ ـ ئاخىرقى لىللا تارازا،
ھەركىمنىڭ باھاسىنى نەق بېرىپ كەتتى!

* * *

بىز ئۆلۈپ كېتىمىز ـ جاھان قالىدۇ،
سۆيگەن يار، ئارزۇلۇق قىز ـ ئوغلان قالىدۇ.
دۇنياغا ئۈنچىلىك ھېرىس بوپ كەتمە،
ژىققان پۇل، خانۇ ـ مان ئەشيان قالىدۇ!

* * *

ژىتتىم سەن، ئەگەر ئوز ئېلىڭ بولمىسا،
قولۇڭدا دۆلىتىڭ ـ يېرىڭ بولمىسا.
دۇنياغا كەلگىنىڭ ـ كەتكىنىڭ بىكار،
ھاياتتىن بىر قېتىم كۆڭلىڭ تولمىسا.

* * *

بۇ دۇنيا بولسىمۇ شۇنچىلىك كەڭرى،
بىزلەرگە ئازاتلىق بەرمىدى تەڭرى.
تەڭرىمىز ھۆرلىكنى سوغات قىلىپ بەرمەس،
ھەر خەلق ـ ئۆزىگە ـ ئۆزى مۇرەببى!

* * *

شاھ بولۇپ ئۆتەمسەن يە شاھنىڭ قۇلى،
سېنىڭ ئۆز قولۇڭدا تەغدىر ئاچقۇچى.
كىم بولۇش ئۆزەڭنىڭ ئىلكىڭدە تۇرسا،
نە ئۈچۈن تەغدىردىن كۆرىسەن ئۇنى؟

* * *

ئەركىنلىك ئىزدىدۇق زىنداندا ياتتۇق،
زىنداندا دۇنيانىڭ ئازاۋىن تارتتۇق.
ۋا لېكىن خەلقىمنىڭ تارتقان ئازاۋى،
مەن تارتقان ئازاپتىن مىڭ ھەسسە ئارتۇق!

* * *

سەن ئېدىڭ، قەلبى پاك دىلپىكار، دىلبەر،
تاپالماي ئۆتتۈڭ سەن، ياخشى يار، دىلبەر.
ئۆزىگە مۇناسىپ يار تاپالمىغان،
يالغۇزلا سەن ئەمەس، مەنمۇ بار، دىلبەر!

* * *

ھەقىقىي پالۋاننىڭ يېنى يەرگە تەگمەس،
مەرت ئوغۇل دۆشمەنگە بېشىنى ئەگمەس.
تۇرمىلەر، ئازاپلار ئاڭا بىر تىيىن،
باتۇرنى ھېچقاچان دۇشمەن يېڭەلمەس.

* * *

ئۇيغۇرمەن، تۈركىي مەن، تۈرك ئەمەسمەن،
تۈركچە: تەقىيە ـ بۆرك ئەمەسمەن.
بېشىمدا ئۇيغۇرنىڭ ئۆز دوپپىسى بار،
ھەر كىم كىيىپ، دەسسەرگە كۆرۈك ئەمەسمەن!

* * *

تالاي خەختىن قالغان دۇنيا خانىسى،
بىزلەردىنمۇ يەنە ئېشىپ قالغۇسى.
كىمنىڭ ياشاپ ئۆتكىنىنى كىم بىلسۇن،
بۇ دۇنيادا قالمىسا ئىز ـ تامغىسى!

* * *

ھايات يولى ئەگرى ـ توقاي، ئېگىز ـ پەس،
شۇ يوللاردىن سۈرۈنمەستىن ئۆتۈش تەس.
سۈرۈنسەڭمۇ، دەس تۇرغىندە، ئالغا ماڭ،
ئىنتىلمىگەن ئەرگە بەخت يار ئەمەس!

* * *

ۋەتىنىمنى كۆرەلمىسەم ھۇردەمدە،
داۋايىم بار خودايىمغا مەخشەردە.
ئەگەر ئۆلسەم، دوستلار، مېنىڭ يۈزۈمنى،
قارىتىڭلار قىبلىگە ئەمەس، قەشقەرگە.

* * *

سابىتجاننى بىر كۆرۈشنى خالارسەن،
بەلكى ئۇنى كۆرەلمەيمۇ قالارسەن.
تىرىكىدە كۆرەلمىگەن شائىرنى،
موشۇ ئۆلمەس قۇرلىرىدىن تاپارسەن!

* * *

قانچە ئۆتكۈر بولسا ئىنسان زېرەكلىگى،
يوشۇرۇنۇپ قالار دۇنيا ھېكمەتلىرى.
ئەسلى مەخسەت: شۇ سىرلارنى ئېچىشتادۇر،
شۇندىن چىقار ئۇگىنىشنىڭ كېرەكلىگى.

* * *

تامچە ـ تامچە سۇ ژىغىلىپ دەريا بولۇر،
زەررە ـ زەررە قۇم ژىغىلىپ دۇنيا بولۇر.
سەن ھاياتتا كىچىك ئىشتىن قول تارتمىغىن،
شۇ كىچىكتىن ئۇلۇق ئىشلار پەيدا بولۇر.

* * *

ئىنسان قەلبى قوبۇل قىلماس زورلاۋاننى،
زورلۇق ـ تەننى بويسۇندۇرار، شەپقەت ـ جاننى.
دىل مۈلكىدە سۇلتان بولۇپ قالاي دېسەڭ،
شەپقەت بىلەن قايىل ئەتكىن، سەن ئىنساننى!

* * *

بەزىلەرنىڭ ئەقلى بار، ئامىتى يوق،
بەزىلەرنىڭ ئامىتى بار، ئەقلى يوق.
ئامەت بىلەن كۆتىرىلگەن پادىشادىن،
ئەقىل بىلەن كۆتىرىلگەن بالا ئارتۇق!

* * *

بۇ ھاياتنىڭ موشۇنداق بىر قانۇنى بار:
ھەر ئىنساننىڭ ئۆزىگە خاس غۇرۇرى بار.
مەغرۇر ئىنسان سۇلتانغىمۇ بېشىنى ئەگمەس،
خوشامەتچى ئۆلۈككىمۇ تازىم قىلار!

* * *

ئەي ئۇيغۇرۇم، ساڭا سادىق ئوغۇلۇڭ مەن،
خىزمىتىڭنى قىلىدىغان بىر قۇلۇڭ مەن.
ژۈكى ئېغىر كارۋىنىڭنى سىلجىتىشتا،
ياندىق ئېتىڭ بولالىسام بولغىنىم مەن!

* * *

گۈزەل ئەخلاق ـ چىرايىڭنى گۈل قىلىدۇ،
چوڭقۇر بىلىم ـ يوللىرىڭنى نۇر قىلىدۇ.
گۈزەل ئەخلاق، چوڭقۇر بىلىم، چىن مۇھەببەت،
كىمدە بولسا، بۇ دۇنيادا دۆلەتمەن شۇ!

* * *

تالىيىمنىڭ يېرىمى ئاق، يېرىمى قارا،
ژۈرىگىمنىڭ يېرىمى ساق، يېرىمى يارا.
نېمە ئۈچۈن كۆڭلۈم پۈتۈن بولمايدۇ دېسەم،
ئەسلى شۇنداق كام يارالغان ئېكەن بۇ دۇنيا!

* * *

ئادەملەر بار كۈندەك كۆلۈپ تۇرىدىغان،
ئادەملەر بار، شۇۋۇرغان بوپ ئۇرىدىغان.
شۇۋۇرغاندەك كۆكۈللەردىن ساقلا تەڭرىم،
بۇ دۇنيادا كام بولمىسۇن ياخشى ئىنسان!

* * *

سەپەر يېقىن مەن ئېتىمنى توقۇپ قويدۇم،
ئات ئۈستىگە ئاق يوپۇقنى يېپىپ قويدۇم.
«مەن كېتىمەن، سىز قالىسىز، دوستلىرىم» دەپ،
نەزمە يېزىپ، تاۋۇتۇمغا ئېسىپ قويدۇم!

* * *

بۇ ئالەم تۈرلۈك ـ تۈمەن سىر تېپىشماق،
ئاسان ئەمەس بۇ سىرلارنى ئېچىپ چىقماق.
سىرلارنىڭ تېگى ـ تەھتى ئېچىلغىچە،
دۇنيانىڭ ئۆزى قېرىپ تامام بولماق.

* * *

فىزىكلار ـ ئەجەل ئوقى تەييارلىدى،
خېمىكلار ـ بار ئالەمنى زەھەرلىدى.
ئۇلاردا ئەقىل ـ ۋىژدان بولسا ئەگەر،
دۇنيانى مۇنچە خاراپ ئېتەرمىدى؟

* * *

زەرگانىڭ قولىدىكى زەر بەختلىك،
دېخاننىڭ ئەجرى سىڭگەن يەر بەختلىك.
بەختنى ئىزدىمىگىن ئۆزگە ئەلدىن،
ئۆزىنىڭ ئېلى بىلەن ئەر بەختلىك.

* * *

دوستلىرىم، سىلەر بىلەن بەختلىك مەن،
باتۇرمەن، پادىشاھ مەن تەختلىك مەن.
ئايرىلىپ قالسام ئەگەر دوستلىرىمدىن،
ئاجىزمەن، بىچارىمەن، ۋەھىملىك مەن!

* * *

ھاياتتا ئاتمىش ياشاپ، داۋان ئاشتىم،
كۆپ كۆرۈپ، كۆپنى بىلىپ دانالاشتىم.
قانچىلىك ئاقىل بولدۇم دېسەممۇ مەن،
تۇرمۇشتا تالاي قېتىم خاتالاشتىم!

* * *

ياشلىقىڭ ـ چېچەك ئاتقان باھار چېغىڭ،
قىرانلىق ـ ئالغۇر قۇشتەك، ئالار چېغىڭ.
قېرىلىق ـ ئۆمۈر بويى ژىققىنىڭنى،
ئۆز خەلقىڭگە بېرىدىغان مالدار چېغىڭ!

* * *

بۇ دۇنيا ـ مېۋىلىك باغ، مېۋىلىگەن،
ھەر ئادەم ئۆز رىزقىنى تېرىپ يېگەن.
بەزىلەر ـ شۈكرى قىلار تاپقىنىغا،
بەزىلەر ـ ئېگىز شاختىن ئېلىپ يېگەن.

* * *

ھاياتتا، دۆلەتمەنگە باشقا كۆرۈم،
مەزلۇملار پەقىرلەرگە باشقا كۆرۈم.
تەڭرىنىڭ ئادىللىغى شۇ ئەمەسمۇ،
شاھقىمۇ، گاداغىمۇ بىرلا ئۆلۈم!

* * *

ئۆزەڭنى «بەختلىك» دېسەڭ ـ بەختلىكسەن،
ئۆزەڭنى «بەختسىز» دېسەڭ ـ بەختسىزسەن.
بەختنىڭ ئۆلچىمى يە، مودېلى يوق،
تەڭرىنىڭ بەرگىنىگە رازىمۇ سەن؟!

* * *

ژىراقتىن كۆز تاشلىدۇق ئەخلاققا بىز،
جان ئاتتۇق، بايلىق، مەنسەپ، ئاتاققا بىز.
ئايرىلىپ ئادەمچىلىك ئار ـ نومۇستىن،
ئايلاندۇق، ئاخچىسى كۆپ ئاخماققا بىز.

* * *

بېشىغا چۈشكەندە بىر قىيىن سەۋدا،
تەختىدە ئولتۇرۇپ ھەسرەت چەكتى شاھ.
ئادەملەر قانچىلىك مەغرۇر بولسىمۇ،
بەربىر، تەغدىرنىڭ ئالدىدا گۇمراھ!

* * *

جاھاننى ئالماقچى بولۇپ ئىسكەندەر،
دۇنيانىڭ يېرىمىنى زەبت ئەتتىلەر.
ئاقىۋەت ئۇنىڭغا تەككىنى پەقەت،
تۆرت مېتر ماتايۇ، ئىككى مېتر يەر!

* * *

ھاياتتا دوست تولا، دىلداشلىرىڭ ئاز،
سىر ئېيتىپ مۇڭدىشار مۇڭداشلىرىڭ ئاز.
ئىچ سىرىڭ ئېيتقىدەك دوستۇڭ بولمىسا،
پادىشاھ بولساڭمۇ سەن ژىتىم تەنھاز!

* * *

بىرەۋگە دوست بولساڭ ـ دوستلۇق تېرىيسەن،
بىرەۋگە قەست قىلساڭ ـ قەستلىك تېرىيسەن.
ياخشىلىق، يامانلىق ئۆزەڭدىن ئاشماس،
«نېمىنى تېرىساڭ، شۇنى ئورۇيسەن!»

* * *

لوقماندىن سوراپتۇ كېلىپ بىر ئەرەپ:
«شۇنچىلىك بىلىمنى نەدىن ئالدىڭ؟» دەپ،
ئۇ دەپتۇ ـ «ئادەملەر مېنىڭ ئۇستازىم،
ياخشىدىن ئۈلگە ئالدىم، ياماندىن ئىبرەت».

* * *

قىش ئۇزاق بولسىمۇ، ئىنتىھاسى بار،
زۇلمەتنى يورىتار نۇر زىياسى بار.
بېشىڭغا كۈن چۈشسە ئاھ ئۇرۇپ كەتمە،
ھەر قانداق دەرتنىڭمۇ بىر داۋاسى بار!

* * *

داھىنىڭ ئۆلگىنى ـ دۇنيا ئۆلگىنى،
ئاسماندا پارلىغان قۇياش سۇنگىنى.
ئەقلىنىڭ قۇياشى يوقالغان ئېكەن،
دېمەككى: جاھالەت ھۆكۈم سۈرگىنى!

* * *

– ئالتۇننىڭ قەدرىنى زەرگا بىلىدۇ،
دانانىڭ قەدرىنى، دانا بىلىدۇ، –
دانالار ئىلىمگە ئاشنا بولۇر،
نادانلار ئىلىمنى نېمە قىلىدۇ؟!
* * *
مەن كەمتەر كىشىنى ھۆرمەت قىلىمەن،
كۆرەڭنى كۆرگەندە نەپرەتلىنىمەن.
بۇ ھۆرمەت – نەپرەتنىڭ بائىسى شۇكى:
دانا كەمتەر بولىدۇ، نادانلار كۆرەڭ!
* * *
مەن خۇشتار ئەمەسمەن ئەرزەن ئاتاققا،
ئەجرى قىسپ، گۈل تېرىپ كېلىمەن باققا.
قەلەمكەشلىك ئەجرى بولمىسا ئەگەر،
ناۋائىي ياشىماس ئېدى بۇ چاققا.
* * *
ئىلىم بىر دەرەختۇر ھەرگىز قۇرىماس،
ئىلىمسىز قاراڭغۇ دىللار يورىماس.
ئىلىم – ئۇ ھەر قانداق دەرتلەرگە داۋا،
ئۇنى دوست تۇتقانلار خارلىقتا قالماس.
* * *
مۇھەببەت يوللىرى – ھامان تېيىلغاق،
بىر يېقى بېھىشتۇر، بىر يېقى دوزاق.
جانانىنىڭ ۋىسالى – مىسالى جەننەت،
ئايرىلىش ئازاۋى – گوياكى دوزاق!
* * *
ئەي تەڭرىم – ئەقىلنى بېرىپسەن ماڭا،
شۇ ئەقلىم تۈپەيلى: ئىشەندىم ساڭا.
دېمەككى: ئۆزەڭ مېنى مۆمىن يارىتىپ،
نە ئۈچۈن دوزاقنى بۇيرۇيسەن ماڭا!
* * *
ئۇيغۇردا شائىر كۆپ، شېئىرلار يازغان،
ھەممىسى تالانتلىق، ھەممىسى ئۇبدان.
گەر بىزدە تالانتلار شۇنچە كۆپ بولسا،
نە ئۈچۈن چىقمىدى، داڭلىق غەزەلخان؟
* * *
تۇغۇلغان ئىكەنسەن، ئۆلمىكىڭ ھەقتۇر،
ئاخىرەت كۈنىنى كۆرمىكىڭ ھەقتۇر.
ياخشىلىق – يامانلىق قىلغان ئىشىڭدىن،
تەڭرىگە ھېساۋات بەرمىكىڭ ھەقتۇر!
* * *
بۇ ئالەم كەڭ، ھەممە ئادەم پاتىدۇ،
تىرىشقانلار ئۆز بەختىنى تاپىدۇ.
ئامال قانچە، بىزدە شۇنداق جانلار بار:
چايان ئوخشاش بىر – بىرىنى چاقىدۇ!
* * *
زىيالى – ياخشى بولسا، ئەلنىڭ ھۆرمىتى،
ئەقىلسىز – نادان بولسا، ئەلنىڭ كۈلپىتى.
كۆردىڭغۇ: «زىيالى» دەپ ئاتاق ئالغانلار،
مەنسەپكە تىگىشتىغۇ، مىللەت ئەركىنى!
* * *

تېنىڭ تازا، يەتتە مۇچەڭ ساق بولسا،
ۋىژدانىڭ پاك، كۆڭلۈڭ سېنىڭ ئاق بولسا،
سەن ئۆزەڭنى بۇ دۇنيادا پادىشاھ بىل،
ئېلىڭ ئازات، خەلقىڭ ئەگەر شاد بولسا.
* * *
بىرىنچى دۆشمىنىڭ – ئۇ نادانلىغىڭ،
ئىككىنچى دۆشمىنىڭ – ئۇ زەھەر تىلىڭ.
ئۈچىنچى دۆشمىنىڭ – ئارىڭنى تۇكۇپ،
ئەلگە سەت كۆرسەتكەن ئەسكى قىلىغىڭ!
* * *
ئالەمگە نۇر چاچالايدۇ – ھەقىقەت،
كۆكۈلگە يول تاپالايدۇ – ھەقىقەت.
قىلىچ بىلەن ئالالمىغان قورغاننى،
قەلەم بىلەن ئالالايدۇ ھەقىقەت!
* * *
ماقال بار قېدىمدىن ئېتىلىپ كەلگەن،
«ھەقىقەت ئېگىلۇر، سۇنمايدۇ» – دېگەن.
بىراق شۇ ھەقىقەت يېڭىپ چىققىچە،
قانچىلىك قۇربانلار بېرىدۇ – ۋەتەن!
* * *
بۇ ئالەم مەڭگۈلۈك، ئۆمۈرۈڭ چەكلىك،
«يالت» قىلىپ، بىر يۇلتۇز كۆچتى دېمەكلىك.
دۇنياغا باقىۋەنت ئەمەس ئىكەنسەن،
كۆرەڭلەپ كەتمىكىڭ، سېنىڭ گۆدەكلىك.
* * *
ئەڭ ئۇلۇق دەريالار جىمجىت ئاقىدۇ؛
ئانا يەر باغرىغا سىڭىپ ئالىدۇ.
ئەڭ ئۇلۇق ئادەملەر ئۆلمەيدۇ ئەسلا،
خەلقىنىڭ قەلبىدە ياشاپ قالىدۇ.
* * *
ئەتىگەندە ۋاڭ – چۇڭ بىلەن باشلىنار ھايات،
كەچ كىرگەندە بېسىپ كېلەر قاراڭغۇ زۇلمات.
شۇ بىر كۈننىڭ ئۆتىشى – ئۆمۈرگە قىياس،
ھاياتلىقنىڭ ئاخىرى، چوقۇم ئۇ، مامات!
* * *
ئەتراپىڭدا چۆرگىلىشىپ ژۇرەر كۆپ جانلار،
بەزىلىرى دوست ئۇلارنىڭ، بەزىسى ئەغيار.
ياشاي دېسەڭ سەبىلەردەك غەمسىز بېئازار،
بولماق كېرەك قېرىلاردەك دانا ۋە ھوشيار!
* * *
تۇپراق ئېدۇق، ئىنسان بولۇپ كەلدۇق ھاياتقا،
تەغدىر شاملى ئۇچاردى بىزنى ھەر ياققا.
ئارمىنىم شۇ: تويىدىن پۈتكەن جىسمىم،
كەتسە ئېدى قوشۇلۇپ، ئانا تۇپراققا!
* * *
تىرىكىڭدە جەڭچى بولغىن، ئۆلگەندە شېھىت،
ئۇندىن ئارتۇق بەخت بارمۇ، ئويلىغىن ژىگىت!
ئۆزەڭ غازى مەقامىغا يېتەلمىسەڭمۇ،
شۇلاربىلەن دوست بوپ ياشاش ئۆزى بىر بەخت!

* * *

بىر قارىساڭ كۆلۈپ تۇرغان خۇددى پەرىزات،
بىر قارىساڭ جان ئالغۇچى رەھىمسىز جاللات.
شەپقەتلىكمۇ، دەھشەتلىكمۇ ئۇندا مۇجەسسەم،
ئايال زاتى مانا شۇنداق سىرلىق مەخلۇقات!

* * *

ئوغاق تۇتۇپ ئۆتۈپتىكەن، رەھمەتلىك ئاتام،
قەلەم تۇتۇپ ئۆتتۇم مەن بولۇپ غەزەلخان.
ئاتام بەرسە خەلقىمنىڭ دەستىخىنىغا نان،
مەن ياقىمەن خەلقىمنىڭ قەلبىگە گۈلخان!

* * *

ئادەملەرنى سىنايدۇ مونۇ ئۈچ پۇرسەت:
ئۇنىڭ بىرسى - قىيىنچىلىق، ھە بىرسى دەۋلەت.
ئۈچىنچىسى ئۆمۈرنىڭ ئۇزاق يولىدۇر،
شۇ چاغدىلا بىلەلەيسەن ئادەمنى پەقەت!

* * *

تەغدىر سېنى ئايرىسىمۇ ئانا يۇرتىڭدىن،
ئايرىسىمۇ ھەتتاكى ھايات ئوتىڭدىن.
ھەممىدىن ئايرىلساڭمۇ چىدىغىن، بىراق،
ئايرىلمىغىن ئەلگە دېگەن مۇھەببىتىڭدىن!

* * *

ئاتا - ئانا، قېرىنداش، پەرزەنت، سۆيگەن يار،
ھاياتىڭنىڭ گۈزەللىگى، خۇشلىقى ئۇلار.
تىرىك چاغدا قەدرىلە، ئاسىرا ئۇلارنى،
ئۆلگەن چاغدا ئاھ ئۇرۇپ، ژىغلىغان بىكار!

* * *

لاچىن ئۇچقان بۈيۈكتە، ھاڭگۇت ئۇچالماس،
بۈركۈت قونغان قىياغا، قۇزغۇن قونالماس.
لاچىن قەپەزگە چۈشسە ھەجەپلەنمىگىن،
توڭ قارغىنى تۇتۇپ، ھېچكىم قەپەزگە سالماس.

* * *

ئەقىل باشقا، تاپقۇرلۇق پاراسەت باشقا،
ھەۋەس باشقا، ھەقىقى مۇھەببەت باشقا.
ئىشقى يوق قەلبلەر - سوغۇق جەسەتدۇر،
ئاشىقلارنىڭ ژۇرىگى - ئوخشار قۇياشقا!

* * *

«چىرايلىق چىرايلىق ئەمەس، سۆيگەن چىرايلىق»
ئىككى ژۇرەك بىر ئوتتا كۆيگەن چىرايلىق.
ھاياتلىقتا سۆيگەن بىر يارىڭ بولمىسا،
تىرىك بولۇپ ژۇرگەندىن ئۆلگەن چىرايلىق!

* * *

ئۆمۈر ئۆتەر: بىردە خوشال، بىردە قايغۇلۇق،
تىرىك جاننىڭ بىر كۈنى ئاچ، بىر كۈنلىرى توق.
ئۆتكەن ئۆمۈر ئۇچقان قۇش قايتىپ كەلمەيدۇ،
شۇنداق ئىكەن، ھەر دەمنى قىممەت تۇتقۇلۇق!

* * *

ئەجدات بىزگە قالدۇرۇپتۇ كۈرەش قىلىشنى،
كۈرەش قىلىپ ئەركىنلىكنى قولغا ئېلىشنى.
مەن خالايمەن، ئەۋلاتلارغا قۇللۇقنى ئەمەس،
ئازات ۋەتەن، ھۆر ھاياتنى مىراس قىلىشنى.

* * *

دۇنيا ئۇلۇق بىنادۇر، سەن بىر كىرپىچ بولۇپ قال،
ھايات ئۇلۇق دېڭىزدۇر، سەن بىر تامچە قۇيۇپ قال.
ئەگەر ئىنسان ئىكەنسەن، ئىنسانىيەت بەختىگە،
ئاز بولسۇنۇ، كوپ بولسۇن ئۆز ھەسسەڭنى قوشۇپ قال!

* * *

ئۆلۈپ قالسا، بىر تۆگە، كېتىۋېرىدۇ كارۋان،
قۇرۇپ كەتسە بىر دەرەخ، كۆكلە ۋېرىدۇ ئورمان.
سەن ئۆزەڭنى ئاسمانغا تۈرۈك بولدۇم ـ دېمىگىن،
سەن كۆتىرىپ تۇرمىساڭمۇ، تۇرىۋېرىدۇ ئاسمان!

* * *

ئامەت كەلسە بىرىگە، تالىيدىن كۆرىمىز،
بەلا كەلسە بېشىغا تەغدىرىدىن كۆرىمىز.
ئاتمىش ياشقا كىرسەكمۇ «ئەجرىڭ ـ بەختىڭ»ـ دېگەن،
ئاددى بىر ھەقىقەتنى چۈشەنمەستىن ژۈرىمىز!

* * *

زامان ـ ئانا، بىز ـ بالا، تۆرەلگەنمىز ئاڭا باپ،
ھەتتا مىجەز ـ خۇلقىمىز كېتىدۇ ئاڭا ئوخشاپ.
ھېچ كىشى ئۆز دەۋرىنى تەرىك ئېتىپ كېتەلمەس،
ئەگەر تەرىك ئەتسە ئۇ: يە دانىشمەن، يە ئاخماق!

* * *

چېقىلغان چۈشۈپ ناگاھ، كۆل بولدى بىر قارىغاي،
قارچۇغىغا يەم بولدى، سايراۋاتقان بوز تورغاي.
ئەزرائىلنىڭ قانىتى ئاستىدا ھەر تىنىغىڭ،
ئۆلۈمگە يەم بولار سەن، ئەجەل يەتسە، تىن تاتماي!

* * *

باتۇر بولساڭ ئەردەك بول، ئەل تەغدىرىن ئويلىغان،
سېخى بولساڭ يەردەك بول، ھەممە جاننى تويدۇرغان.
قەيسەر بولساڭ تاغدەك بول، قارا بورانىنى تورىغان،
كەڭرى بولساڭ كۆكتەك بول، بار جاھاننى ئورىغان!

* * *

كارۋان قۇتلۇق سەپەرگە ئاتلىنىپ ماڭغان ئېدى،
خور ـ خور ئىشتلار چىقىشىپ، تۇشمۇ ـ تۇشتىن قاۋىدى.
ئىشت نېمىشكە قاۋايدۇ ـ دەپ ئاڭا ھەيران بولمىغىن،
سۆيەك بەرگەن ئېگىسىنىڭ ئەمرىنى ئورۇنلىدى!

* * *

بىر كۈلۈشكە ئەرزىمەيدۇ، ئالتە كۈنلۈك دەۋلىتىڭ،
بايلىغۇ مەنسەپ ئۈچۈن قىلغان كىبىرلىك ـ سەۋلىتىڭ.
بىر ماقال بار: «ئەر ئۆلەر، ئەرلىگى ئۆلمەس» ـ دېگەن،
ئەلنى رازى قىلالساڭ، شۇ سېنىڭ ئۆلمەسلىگىڭ!

* * *

خەلق ئېيتۇر: «ئۆز ئېلىڭدە خۇددى بىر شاھزادەسەن،
ئۆز ئېلىڭدىن ئايرىلسىپ قالساق ئەگەر دىۋانەسەن!»
مەن ئېيتىمەن: «ئەل دېگەن، ئادىمى بىرلەن گۈزەل،
دوست ـ قاياشىڭ بولمىسا، ئۆز ژۇتتا ھەم بېگانە سەن!»

* * *

بۇ ھاياتتا ھەر كىشىنىڭ ئۆز مەقامى، ئورنى بار،
بەزىسى ئەلدە ئەزىزدۇر، بەزىسى ئىشتتىنمۇ خار.
ئەل ئۈچۈن جان ئاتىغانلار ھەممە جايدا مۇھتەرەم،
ئۆزى ئۈچۈن ياشىغانلار ـ ھەر قاچان بېئېتىۋار!

* * *

تەلىيىم يوقدۇر ئەزەلدىن، ئامىتىم ئاندىن بېتەر،
گەر بېغىمغا مېۋە تەرسەم يازدىمۇ ئۈششۈپ كېتەر.
تەلىيىمنىڭ يوقىغا ھەيران ئەمەسمەن ھېچقاچان،
ـ مىللىتىمدە بولمىغان بەخت مېنىڭدە نە ئېتەر؟!

* * *

قەدرىمنى بىلگەنلەرگە ـ كۆكتە ئۇچقان قىران مەن،
قەدرىمنى بىلمىگەنگە ـ يەردە ژۈرگەن قۇماي مەن.
قىراننى كىم قۇماي دېسە ـ چوڭ ھاقارەت ئەمەسمۇ،
شۇ خورلۇقتىن ساقلىغىن ـ دەپ خۇدايىمدىن تىلەيمەن!

* * *

مەن ھاياتنى ئوخشىتىمەن ئادەم بىلەن ھاۋاغا،
مەن ھاياتنى ئوخشىتىمەن گۈلخان بىلەن لاۋاغا.
گۈلخان ئۆچسە كۈلى قالار، ئادەم ئۆلسە جەسىدى،
مۇسەپپا روھ ئۇچۇپ كېتەر، ئەسلى زاتى خۇداغا!

* * *

سەن خالىدىڭ ۋىجدان سېتىپ، بايلىق، مەنسەپ تېپىشنى،
مەن خالىدىم «مىللەتچى» بوپ، زىندانلاردا يېتىشنى.
«مىللەتچى» نام ئالغىنىمغا، رەنجىمەيمەن ھېچقاچان،
خەلقىم بىلەر: كىمنى قارغاپ، كىمگە ئالقىش ئېتىشنى!

* * *

بىر بېشىمدا مىڭ سەۋدابار، بەرى ۋەتەن سەۋداسى،
ژۈرىگىمدە يېنىپ تۇرغان، شۇ مۇھەببەت لاۋاسى.
قەلبىم ـ غەمناك، جىسمىم ـ مەجرۇھ، بىر ئۆمۈر بېمارىمەن،
ئانا ۋەتەن ئىستىقلالى ـ دەرتلىرىمنىڭ داۋاسى!

* * *

ئەي، خۇدايا، يارىتىپسەن، دۇنياغا ھەر خەلقنى،
بىرلىرىگە ئامەت بېرىپ، بىرلىرىگە يوقلۇقنى.
تازا ۋىجدان، ئەھلى ئىمان ئۇيغۇرنى ئاز يارىتىپ،
نېمانچە كۆپ ياراتقانسەن ختاي دېگەن مەخلۇقنى!

* * *

كەڭ ئالەمدىن نېمە پايدا، كىيگەن كىيىمىڭ تار بولسا،
ھۆر دۇنيادىن نېمە پايدا، خەلقىم مېنىڭ خار بولسا.
بۇ دۇنيانى ئەينى جەننەت، خەلقىمنى ھۆر ـ دەر ئېدىم؛
ئانا يۇرتۇم ـ مۇستەقىل، خەلقىم بەختىيار بولسا!

* * *

ئەي، ئۇيغۇرۇم، ئەزەلدىنلا كۈرەشلەردە باتۇر سەن،
ئالىم ـ دېسە ئالىم سەنۇ، شائىر دېسە ـ شائىرسەن.
شۇندىمۇ يورۇق جاھاندا سەن كەبى بىچارە يوق،
چۈنكى ياتقا خوشامەتچى، ئۆز خەلقىڭگە زالىم سەن!

* * *

بىر زامانلار ياش ئىدىم مەن، شوخ ئىدىم، بەگۇاش ئىدىم،
مانا ئەمدى سارغىيىپ كۆزدەك يوپۇرماق تاشلىدىم.
تەبىئەتتە قىشى كەتسە، يەنە باھار كېلىدۇ،
باھار قايتىپ كېلەر، لېكىن كەلمەس مېنىڭ ياشلىقىم.

* * *

كۆندە ھەم قالماس ھارارەت، ئوتى ئۆچكەندىن كېيىن،
كۆزلىرىڭدىن نۇر كېتەر، يۇلتۇزى كۆچكەندىن كېيىن .
ھاياتىڭنىڭ بارىدا نۇرۇڭنى ئەلگە چېچىۋال،
بىر ئوچۇم تۇپراق بولارسەن، يەرگە چۈشكەندىن كېيىن!

* * *

ساڭا دوست بوپ ژۈرگەنلىنىڭ ھەممىسى ھاتەم ئەمەس،
مىننەت قىلىپ بەرسە ئالتۇن، ئۇ ساڭا ھەمدەم ئەمەس.
شۇندىمۇ تۆھمەتچىلەردىن ساقلىنىپ تەگرىم مېنى،
دوستىنى دۈشمەنگە ساتقان، ھېچقاچان ئادەم ئەمەس!

* * *

ھەقىقەتنى تۇتسا ھەركىم، دۆلىتى كامال بولۇر،
ھەقىقەتتىن ئايرىلىپ كۆرگەن كۈنى زاۋال بولۇر.
ھەقىقەتنىڭ تارازىسى قازىنىڭ قولىدادۇر،
قازىسى پۇلغا سېتىلسا، ھەقىقەت پايمال بولۇر!

* * *

باھار كەلسە، تاشنى يېرىپ، ئۈنۈپ چىقار گىيالار،
قارا گۈنى چېكىندۇرۇپ، تاڭ ئاتقۇزار زىيالار.
تەبىئەتتە تاڭ ئاتمىغى ـ مۇتلەقەن قانۇندۇر،
شۇنداقتىمۇ توسماق بولار، ئەقلى قىسقا نادانلار!

* * *

ئەقلى ھوشيار بولمىسا، ئادەم دېگەن بىھۇش كەبى،
ئۆمۈرۈڭ ئۆتەر گويا، تۈنلەردە ئۇچقان قۇش كەبى.
ئاستىدا قالار گۈزەللىك، ياخشىلىق، ئىزگۈ تىلەك،
راھەتنىڭ، ئازاپلىرىڭ گوياكى كۆرگەن چۈش كەبى!

* * *

يۈگنەكى ئەما تۇرۇپ، كۆرۈپتۇ ئالەم سىرىنى،
كۆزى بارلار كۆرمىگەنغۇ ئۇنىڭ مىڭدىن بىرىنى.
گەۋدىسىدە بېشى بارنىڭ ھەممىسى ئاقىل ئەمەس،
«ئەقىل كۆزى بولمىسا، كۆز دېگەن تام تۆشۈگى!»

* * *

ئەي ئۇيغۇرۇم، سېنى باي قىلغان موشۇ بايلىقىڭ،
يات قولىدا خارۇ ـ زار قىلغانمۇ شۇ بايلىقىڭ.
بايلىق دېگەن ىىللەتنىڭ ھەم ئازاۋى ھەم بەختى،
ئاخىر سېنى قۇتقۇزۇپ ئالارمۇ شۇ بايلىقىڭ!

* * *

بۇ دۇنيادا ھەر خەلقنىڭ ئارتۇغى بار، كىمى بار،
ئالىجاناپ پەزىلىتى ھەمدە ئاجىز يېقى بار.
ئۇيغۇرۇمنىڭ موشۇنداق بىر ئادىتىدىن داغى مەن:
خائىنلارغا نەپرەتلەنمەي «ئۆز» دەيدىغان چېغى بار!

* * *

كەلسە باھار، ئېرىسا قار، ئاقسا سۇلار ھەر تامان،
ئۇيغىنىپ پۈتكۈل تەبىئەت، جانلىنىپ كەتسە جاھان.
تىرىلىپ، پاسىق سۆگەكلەر ئاستىدىن چايان چىقار،
ياخشىلارنى چېقىۋالماقدۇر، ئۇنىڭ قەستى ھامان!

* * *

ئەي ئۇيغۇرۇم، ئىبادەت قىل، ھەقتىن تىلە بېھىشنى،
ئەمما لېكىن، نېمە قىلساڭ، بىلىپ قىلغىن ھەر ئىشنى.
ئۆز ئېلىڭدە ياتقا قۇلسەن، چەت ئەللەردە مۇساپىر،
سەن ژىتىمغا كىم قويۇپتۇ، ھەج ـ تاۋاپ قىلىشنى؟

* * *

«قازاقىستان ئېلىم بار!» دەپ، ئۆلەڭ ئېيتتىڭ تاڭ سەھەر،
خۇش ئاۋازىڭ جاراڭلىتىپ، ئەرشى ئەلاغا قەدەر.
مەن ژۇرىمەن ئۆز ئىچىمدىن تۇتۇن بولۇپ ئۆرتىنىپ،
«ئۇيغۇرستان ئېلىم بار!» دەپ، ئېيتالماستىن بىر غەزەل!

ئىلھام تامچىلىرى

(بىر بەنتلىكلەر)

بەزىلەر ئادەم بولۇپ ياشاپ ئۆتەر،
بەزىلەر شۇ ئادەمنىڭ كۆلەڭگىسى.
ئادەملەر باسقان يەردە ئىز قالىدۇ،
ۋالېكىن، كۆلەڭگىنىڭ قالماس ئىزى!

*

دۇنيانىڭ كەڭلىگىدىن نېمە پايدا،
باشپانا بولغىدەك جايىڭ بولمىسا.
دوستلارنىڭ كۆپلىگىدىن نېمە پايدا
بېشىڭنى سىلىغىدەك يارىڭ بولمىسا!

*

دوستلىرىڭ يۈز بولسىمۇ يەنە ھەم ئاز،
دۈشمىنىڭ بىر بولسىمۇ ئارتۇق - بۇ راس.
بىر دۈشمەن تۆككەن ئارۇ - نومۇسىڭنى،
دوستلىرىڭ يۈز بولسىمۇ تولدۇرالماس!

*

ئەسلىدە ئادەمنىڭ قەلبى بىر قۇياش،
شۇ قۇياش تۇپەيلى بىزلەر ئەزىزمىز.
دۇنيادا مۇھەببەت بولمىسا ئەگەر،
نېمىدىن ئۈنت ئالار ئىدى قەلبىمىز؟

*

ئۆزگىلەر بەختىيار بولسا كۆلىمەن،
ئۆزگىنىڭ بەختىگە كۈلۈش - ساخاۋەت.
ئاما ئۆز بەختىمگە كۈلۈش ئىستەيمەن،
ئۆز بەختى بىلەن كۈلۈش - ئۇلۇق سائادەت!

*

خىزمەت قىل، ۋالېكىن مىننەت قىلمىغىن،
مىننەتسىز بولىدۇ ھەقىقى ئىنسان.
مىڭ گۆھەر بەرسىمۇ ئۈنچىقماس دەريا،
بىر تۇخۇم تۇققانغا قاقاخلار مىكيان!

*

خەلقىنىڭ تىلى ھېچ خاتا سۆزلىمەس،
ئۇ سېنىڭ قەلبىڭنى كۆزسۇتەر ئەينەك.
ئەل سېنى «يامان» دەپ سۆزلىگەن ئىكەن،
بە تەھقىق، ئۆزەڭدە ئەيىپ بار، دېمەك!

*

تارىختا داغ بولۇپ ئىز قالدۇرغاندىن،
شۇ بىر بەت ئاق پېتى كەتكىنى ياخشى.
ۋەتەنگە پايدىسىز ئوغۇل بولغاندىن،
پايدىلىق مال بولۇپ ئۆتكىنى ياخشى!

*

يەر بېتىن ئاقارتىپ ياغىدى تۇنجى قار،
قىشنىڭمۇ ئۆزىچە گۈزەللىگى بار.
قىش - پەقەت تەبىئەت ئۇچۇنلا ياخشى،
كۆڭۈلدە قىش بولمىسۇن، ياغمىسۇنچۇ قار!

*

بەزىلەر ياشايدۇ شاھانە كۈلۈپ،
بەزىلەر كېتىدۇ خورلۇقتا ئۆلۈپ.
بەختىڭنى سەن ئۆزەڭ يارىتالمىساڭ،
ھېچ كىشى بەختىنى بەرمەيدۇ بۆلۈپ!

*

ھەجەپ ئىكەن تەغدىر پەلەكنىڭ ئىشى،
خوشاللىقتىن تولا ئىكەن ئەندىشى.
سەن بېشىمغا دەرت - ئەلەملەر سالمىساڭ،
يېتەتتىغۇ بۇ دۇنيانىڭ تەشۋىشى!

*

قىران قۇش ئېگىز كۆكتەن چۆرگىلەيدۇ،
سۇر ئىلان يەر بېغىرلاپ ئۆمىلەيدۇ.
قىرانمۇ، قارا يەرگە كىرەر ئاخىر،
ۋالېكىن، باتۇرلىقى كۆمۈلمەيدۇ!

ئىككى بەنتلىكلەر

ئاچ قوساقتا ـ ئاچچىق ئۈي،
توق قوساقتا ـ تاتلىق ئۈي.
قوسىغىڭ توق بولمىسا،
بەختىنى ئۈيلىمىياق قوي.

كىم قوسىغى توق ئېكەن،
شۇنىڭ كوڭلى شوق ئېكەن.
بەختسىز ئۆتكەن ئۆمۈر
بوشقا ئاتقان ئوق ئېكەن.

* *

ئالىم بولغۇم كېلىدۇ،
شائىر بولغۇم كېلىدۇ.
خەلقىم ئۈچۈن ھەر ئىشقا،
ماھىر بولغۇم كېلىدۇ.

ئالىم بولغانمۇ ياخشى،
شائىر بولغانمۇ ياخشى.
ئەگەر قولۇڭدىن كەلسە،
ئىنقىلاپچى بولغان ئەڭ ياخشى!

* *

يېتەر ئەمدى شۇنچە ئالداندۇق،
ئالدىنىپ شۇ كۆنلەرگە قالدۇق.
قىلىچ تۇتۇپ كىرىپ كەلسە، ياۋ،
گۈل كۆتۈرۈپ بىز قارشى ئالدۇق.

نادان بولغاچ ئەسلى ئۆزىمىز،
دوست ـ دۈشمەننى كۆرمەي كۆزىمىز.
«پالتا سېپى» بولۇپ غەيرىگە،
ئۆزىمىزنى چاپتۇق ئۆزىمىز!

* *

ئانا يەرنى كۆتىرىشلىك ـ دەپ،
ئارتتۇرمە دەردۇ ـ بەلانى.
ئانا ئەلنى كۆتىرىشلىك ـ دەپ،
سالغۇرمە جەۋرۇ ـ جاپانى.

كۆتىرىشلىك بولسىمۇ زىمىن،
ۋولقان ئاتار قەھرى باردۇر.
سەۋرى ـ تاقەتلىك بولسىمۇ خەلقىم،
سەۋرىنىڭ ئاخىرى باردۇر!

* *

قۇياشتا ھەم بار ئىمىش داغلار،
گۆھەردە ھەم بار ئىمىش غوبار.

ھېچبىر كىشى نۇقسانسىز بولماس،
شۇڭلاشقا ئۇ «ئىنسان» ئاتىلار.

شۇڭا دوستۇم، كەچۈرمەك كېرەك،
سادىق دوستلار قىلغان خاتانى.
سادىق ئىنسان ئۆز دوستى ئۈچۈن،
كېرەك چاغدا بېرىدۇ جاننى!

* *

ھەر باھارنىڭ ئۆز گۈللىرى بار،
ھەر زامانىنىڭ ئۆز گۈزەللىرى.
بۈگۈنكىگە ئوخشىماس ئەسلا،
كېلەچەكنىڭ گۈزەللىكلىرى!

شۇڭا دۈستۇم بىز ياراتقاننى،
ئەۋلاتلارمۇ سۆيىدۇ دېمە.
ئۇلارنىڭمۇ ئۆز سۆيگىنى بار،
سەن ئۇلارنىڭ غېمىنى يېمە!

* *

بايلار ژىغدى دۇنيانى تامام،
ھېچ كىشىگە بەرمىدى ئىنئام.
ئۆزى ئۆلۈپ دوزاققا كەتتى،
ئارقىسىدا قالدى «بېخىل» نام!

باي بولمىغىن، ئىنسان بولغىن، بەس،
ۋىژدان بىلەن ئىنسان مۇقەددەس.
كىم ئايرىلسا تازا ۋىژداندىن،
دېمەككى: ئۇ چىن ئىنسان ئەمەس!

* *

ئۆز دۆلىتى يوق مىللەت بىچارە،
ياتلارغا قىلغان خىزمەت بىچارە.
ژۇرەك باغرىڭ مىڭ پارە تۇرسا،
غادىيىپ ژۇرگەن سۆلەت بىچارە!

ياتقا قۇل بولۇپ تۇرغاندا خەلقىڭ،
غەمسىز ياشاشقا يوق سېنىڭ ھەققىڭ.
قەلبىڭدە ھايات زوقى بولمىسا،
ئۆلۈك مۇردىدىن يوق سېنىڭ پەرقىڭ!

* *

تىرىكچىلىك ـ دەپ تىرىشىپ ئۆتەرسەن،
كۈن كەچۈرەي ـ دەپ كۈرىشىپ ئۆتەرسەن.
تۇيماي قالارسەن، ئۆمۈرۈڭ ئۆتەر،
لەھەت قوينىغا بىر كۈن يېتەرسەن!

ژىغلاپ كېلىدۇ، ھاياتقا ئادەم،
ژىغلاپ كېتىدۇ، ئۆلگەن چاغدا ھەم.
ھاياتتا ئۆتكەن ئۆمۈرۈڭ پەقەت،
كۆزنى بىر ژۇمۇپ، ئاچقانچىلىك دەم!

* *

غۇيۇلداپ ئۇچۇپ قىرانمۇ يېتەر،
ئۆمىلەپ مېڭىپ ئىلانمۇ يېتەر.
ھاياتلىق ئۆزى – ئۆتكۈنچى دەۋران،
ساناقلىق كۈنلەر ئاخىرى پۈتەر!

قىران ئۇچىدۇ كەڭرى سامادا،
ئىلان ياتىدۇ، يەردە كامادا.
بۇ ئىككى جاننىڭ مەقامى ھەرگىز،
ئوخشاش ئەمەسدۇر، ئادىل باھادا!

* *

شائىرلار ئۇچۇن، ۋاقىت – ئۇ ئىجات،
ئالىملار ئۇچۇن، ۋاقىت – كەشپىيات.
ۋاقىت يارىتار، ھەمدە يوق قىلار،
ۋاقىت ھەممىگە ھۆكۈمران ئەبەت!

شۇڭلاشقا دوستۇم ئەزىز ئۆمۈرنىڭ،
ھەر بىر كۈننىي چىڭ تۇتماق كېرەك.
ئۆتكەن كۈنىگدىن بىر ئىز قالمىسا،
ياشىمىدىڭ سەن ھاياتتا دېمەك!

* *

ياشلىق ئۆمۈر – چېچەك ئاتقان گۈلباھار،
بۇلبۇل قونۇپ شاخلىرىغا سايرىشار.
شۇ ياشلىقنىڭ قەدرىنى ياخشى بىل،
ئۇنىڭمۇ ھەم غازاڭ بولار كۈزى بار.

كەتتى ياشلىق، كەتتى ئۆمۈر، كەتتى كۈن،
ئۆمۈر يولى – بارى يوقى يەتتە كۈن.
يەتتە كۈننىڭ ئىچىدە سەن تۇغۇلدۇڭ،
يەتتە كۈننىڭ ئىچىدە ھەم ئۆلمىگىڭ!

* *

ھەر ئادەمنىڭ ئارتۇغى بار، كېمى بار،
تولۇن ئاينىڭ يۈزىدىمۇ دېغى بار.
سەن ئۆزەڭنى «باتۇرمەن»دەپ ئويلىما،
باتۇرنىڭمۇ ئاجىز كېلەر چېغى بار!

ئامەت كەلسە بايتال چېپىپ، بەيگە ئالار،
ئامەت كەتسە، تۇلپارمۇ ھەم قۇرۇق قالار.
ئامەت دېگەن خوشامىتى تەغدىرنىڭ،
ئۇمۇ باينىڭ قازىنىغا چۆپ سالار!

* *

شائىر ئەمەس، تۇرت قۇر سۆزنى قۇرىغانلار،
– شائىر مەن ! – دەپ مەيدىسىگە ئۇرغانلار،
ۋەتىنىدە كۈرەش قايناپ تۇرغاندا،
جەڭگە كىرمەي، چەتتە قاراپ تۇرغانلار.

شائىر شۇدۇر: ۋەتەننى چىن سۆيگەنلەر،
ئايانماستىن ئوت ئىچىگە كىرگەنلەر.
ھېكمنۇردەك خائىن بولۇپ ياشىماي،
لۇتپۇللىدەك مەرتلىك بىلەن ئۆلگەنلەر!

* *

ئارمانلىرىم كەڭرى ئېدى ئاسماندىن،
يېتەلمەستىن ئۆتتۇم ئۇشبۇ يالغاندىن،
قانداق قىلاي، يەتكۈزمىدى كاژ پەلەك،
پەقەت قالدى ژۇرەكتە ئىز ئارماندىن.

ئارمان قىلىپ ئۆتۈپتىكەن ئەجداتلار،
ئارمان قىلىپ ئۆتتۇق بىزمۇ جاھاندا.
بىز كۆزلىگەن، يېتەلمىگەن شۇ ئارمان،
مىراس بولۇپ قالمىسكەن بالامغا!

* *

ياشىغىچە ئاتمىش باھار قىرىنى،
كۆرۈپ ئۆتتۇم تالاي ئۆمۈر سىرىنى.
ئۆمۈر بويى شېئىر يازدىم، شۇندىمۇ،
تۇگىتەلمىدىم ئۇنىڭ مىڭدىن بىرىنى!

شېئىرلىرىم پەرزەندىدۇر قەلبىمنىڭ،
پەرزەندىسى ئۆزىگە ئەزىز ھەر كىمنىڭ.
ئانىلاردەك مەن بەختىيار بولاتتىم،
خىزمىتىنى قىلالىسا خەلقىمنىڭ!

* *

پەلەك بىزنى بەندى زىندان ئەيلىدى،
مۆمىن تۇرساق كاپىرغا خار ئەيلىدى.
ماڭا قانچە زۇلۇم قىلسا، مەيلىدى،
نېمە ئۇچۇن خەلقىمنى زار ئەيلىدى؟!

بۇ ھاياتتىن بىزمۇ بىر كۈن كېتەرمىز،
ھەق تائاللا ھۆزۈرىغا يېتەرمىز.
– نېمە ئۇچۇن خەلقىمنى خور قىلدىڭ – دەپ،
تەڭرىسىگە ئەرىز – شىكايەت ئېيتەرمىز!

* *

ۋاقىت ئۆزى يارىتىدۇ ھەممىنى،
ۋاقىت ئۆزى يۆقىتىدۇ ھەممىنى،
ياخشى – يامان ئىزلىرىنى ئۆچۈرۈپ،
يېڭىلايدۇ جەمىيەتنىڭ بەرىنى.

ۋاقىت ئوقى ئۆلتەرسىمۇ، ئۆلمىگەن،
ژىللار شاملى ئۆچەرسىمۇ، ئۆچمىگەن.
بۇ دۇنيادا چىن ھەقىقى باتۇر شۇ:
ئۆزى ئۆلۈپ، ياخشى نامى ئۆلمىگەن!

* *

ئۆتتى ژىللار، ئۆتتى ئۆمۈر، ئۆتتى ياش.
ئالا تاققا ئوخشاپ قالدى بىزنىڭ باش.
ئالا تاغنىڭ مەڭگۈ پۈتمەس سۈيى بار،
بىز خەلىققە نىمە بەردۇق ئېيت ئاداش؟!

يىدىڭ، ئىچتىڭ، ئويندىڭ سەن ھاياتتا،
ئېلىم بار – دەپ ئويلىمىدىڭ، بىراقتا،
تۇققان ئەلگە بىر نىمىتىڭ يوق ئېكەن،
دىمەككى، سەن ياشىمىدىڭ ھاياتتا!

* *

ئۇلۇق ئارزۇ – ئېگىز چوققا كۆز تارتقان،
ئاڭا قاراپ ئىنتىلىدۇ ھەممە جان،
ئاڭا چىقىش نېسىپ بولماس ھەممىگە،
پەقەت يېتىپ چىقالايدۇ مەرت قىران.

سەنمۇ دوستۇم ئارزۇغا ئىنتىلىپ قال،
شۇڭقارىكنى ئاققۇلارغا سېلىپ قال!
ۋىسال بەختى نېسىپ بولار، يە، بولماس،
ئەيتەۋىر، سەنمۇ كۆرەش قىلىپ قال!

* *

يېتىپ كەلگەن ئېدى ھەمەل – نەۋ باھار،
تاشنى يېرىپ، ئۈنۈپ چىقتى گىيالار.
تەبىئەتنىڭ قۇدرىتىگە قايىل مەن،
ناباتاتنى ئۈيغاتتى نۇر – زىيالار.

تاشنى يېرىپ ئۈنۈپ چىقتى بىر گىيا،
ئۇ، ئۇندىدە ئاچتى سېرىق گۈل چېچەك.
تاشنى يېرىپ چىقالمىسا، ئۇ ئەگەر،
بولماس ئېدى ئاڭا پارلاق كېلەچەك!

* *

كارۋان سېپى ئۆتكەن ئېدى مەلىدىن،
ئىتلار قاۋاپ، باشقا كىيدى كوچىنى.
– ئىت نېمىشكە قاۋىدى، – دەپ ئويلىما،
ئورۇنلايدۇ ئۇلارمۇ ئۆز بۇرچىنى.

ئۇ، قاۋايدۇ گادايغىمۇ، بايغىمۇ،
ئۇ، قاۋايدۇ، كەچتە چىققان ئايغىمۇ.
ئەسكى سۈيەك تاشلاپ بەرسە ئېگىسى،
ئۆزنى ئاتار، قارا پاتقاق لايغىمۇ!

* *

ئۇ دوست بولۇپ ياخشى ئىشلار ئىشلىدى،
ئاخىرىسدا «پاش قىلدىدە» چىشلىدى.
– «دوستۇم تۇرۇپ چىشلىدى» دەپ، رەنجىمە،
چۈنكى ئۇنىڭ، ئەسلى زاتى ئىشت ئېدى!

ئەقىل – دىگەن يېنىپ تۇرغان شامچىراق،
قارا دىلنى يورۇتىدۇ ھەممە ۋاق.
نادان بىلەن دوست بولمىغىن ھېچقاچان،
«نادان دوستتىن، ئاقىل دۇشمەن ياخشىراق!»

* *

جەڭچى بولۇپ ياۋغا قارشى ئوق ئاتتىم،
شۇ كۆرەشتە بارلىغىمنى يوقاتتىم.
ئەگەر يەنە توغرا كەلسە ياشاشقا،
يەنىلا شۇ جەڭنى تاللاپ ئالاتتىم!

ئۆلۈك ئەمەس ۋەتەن ئۈچۈن ئۆلگەنلەر،
خەلىقنى دەپ، ئوت ئىچىگە كىرگەنلەر.
ئەگەر بىلسە، تىرىك مۇردا ئەمەسمۇ،
ئۆزگىلەرگە ژۈك بوپ ياشاپ ژۈرگەنلەر.

* *

ۋەتەنپەرۋەر ئەرلەرنى مەن سۈيىمەن،
خائىنلارغا نەپرەتلىنىپ ژۈرىمەن،
ئۆمۈر بويى شۇ خىسلەتتە ياشىدىم،
ئۆلگەندىمۇ شۇ خىسلەتتە ئۆلىمەن.

ياخشىلارنى چىن ژۈرەكتىن سۈيىدىغان،
يامانلارغا نەپرەتلىنىپ كۈيىدىغان،
چىن ھەقىقى شائىر قەلبى شۇنداق بولۇر،
سۈيۈشنىمۇ، كۈيۈشنىمۇ بىلىدىغان!

* *

بۇ پەلەك، بىرسىنى بار ئەيلىدى،
بىرسىنى پارچە نانغا زار ئەيلىدى.
تەغدىرنىڭ تەتۈرلىگى شۇ ئەمەسمۇ،
ياخشىنى يامانلارغا خار ئەيلىدى.

تۈزىتىپ ۋاقىت ئۆتمۈش خاتاسىنى،
بېرىدۇ ھەركىمگە ئۆز باھاسىنى.
ياخشىلار قەدرىنى تاپماي قالماس،
تارتىسمۇ يامانلارنىڭ جاپاسىنى!

* *

كونىلار بۇ دۇنيانى «رابات» دىگەن،
– ھەر كىمگە بىر قېتىملىق ھايات – دىگەن.
– شۇ قىسقا ئۆمرۈڭنىڭ قەدرىنى بىل،
ھاياتنىڭ ئاخىرىسى مامات – دىگەن.

بۈگۈن بار، ئەتە يوق بىز بۇ ھاياتتا،
روھىمىز ئۇچۇپ كېتەر نۇر قاناتتا.
كەلگەندە بىز پىيادا كەلگەن ئىدۇق،
كېتەرمىز تۆرت ئاياقلىق ياغاچ ئاتتا!

* *

قازاقنىڭ داڭلىق قازاقىستانى بار،
ئۆزبەكنىڭ تاشكەنت دېگەن ئاستانى بار.
بېشىدا مۇستەقىللىق تاجى، بولغاچ،
داڭقى بار، يەر يۈزىدە مەقامى بار.

ئۇيغۇرنىڭ ئېلى بارۇ، ئاستانى يوق،
يېرى بار، قۇياشلىق نۇر ئاسمانى يوق.
قولىدا مۇستەقىللىق ـ تۇغ بولمىغاچ،
تەگرىدىن ئۆزگە كۆيەر دوستانى يوق!

* *

ۋەتىنىڭ ـ تۇققان ئاناڭ، بەخت ھۇلى،
مۇساپىر بولمىغانلار بىلمەس ئۇنى...
سېنىڭدەك، مىللىونلارنى تۇققان شۇ يەر،
شۇڭلاشقا، ئانا ۋەتەن ـ دەيدۇ ئۇنى!

دۇنيادا سېنى تۇققان ئەل قەدىرلىك،
شۇ ئەلنى بېقىپ تۇرغان يەر قەدىرلىك.
ئەلنىمۇ، ۋەتەننىمۇ سۆيۈش بىلگەن،
ھەققى ۋەتەنپەرۋەر ئەر قەدىرلىك!

* *

جۇڭغار چۆلى بىلەن سىرلىق تەكلىماكان،
خەلقىمنىڭ ئاھىن ژۇتۇپ تۇرار ھامان.
ئۇيغۇرنىڭ ئاھىن شۇلار سىڭدۇرمىسە،
ئاسماندىن قار ئورنىغا ياغاردى قان!

دۇنياغا كەلدۇق بىزلەر ئادەم بولۇپ،
خەلقىمنىڭ ھەسرىتىگە ھەمدەم بولۇپ.
ياخشىدى بىزلەر ياشاپ ئۆتەلىسەك،
ئۇيغۇرنىڭ بىر دەردىگە مەلھەم بولۇپ...

* *

ھەي پاششا،باتۇرمەن ـ دەپ،كۆكسەپ كەتتىڭ،
غىڭشىلداپ، كېچە ـ كۈندۈز قولاق يەتتىڭ.
تەككەندە بىر شاپىلاق، قاراڭمۇ يوق،
نېمەڭگە شۇنچىۋالا كۆرەڭلەتتىڭ؟

بەزىلەر پاششىلاردەك غىڭشىلدايدۇ،
ـ ھەممىدىن باتۇرمەن، ـ دەپ كۆرەڭلەيدۇ.
دۈشمەننىڭ قارىسىنى كۆرمەي تۇرۇپ،
قاچقاندا شامال قوغلاپ يېتەلمەيدۇ!

* *

ياش ئىدىم، يېنىپ تۇرغان يالقۇن ئىدىم،
لاچىندەك، ھەر نەرسىگە ئالغۇر ئىدىم.
گۈرلىگەن ئۇ يالقۇنلار ئۆچتى ئەمدى،
كۆزگى تاڭ چەشمىسىدەك سالقىن تېنىم!

كۈن ئۆتتى، كەچكى شەپەق يۈزى كەلدى،
ياز ئۆتتى، ياپراق تۆكەر كۈزى كەلدى.
خەلقىمگە نېمە قىلىپ بەردىم مەن ـ دەپ،
ئۆمۈردىن ھېساپ بېرەر كېزى كەلدى!

* *

بالام سەن، كۆزۈمنىڭ جۈپ قارىغى سەن،
ئەلەملىك كۆڭلۈمنىڭ ئارامى سەن.
مەن يەتمىگەن ئارزۇلارغا يېتەلەيسەن،
دېمەككى، ئۆمرۈمنىڭ داۋامى سەن!

سەن بولغاچ، كۈندە بازار ئۆيۈم مېنىڭ،
سەن بولغاچ، خۇشۋاق ئۆتەر كۈنۈم مېنىڭ.
سەن بارسەن، ئۆلۈمنىمۇ يېڭەلەيمەن،
مەڭگۈگە جاراڭلايدۇ كۈيۈم مېنىڭ!

* *

دۇنيادا ھەر خەلقنىڭ ئۆز نامى بار،
ئۆز يېرى، ئۆز ماكانى ئاسمانى بار.
ئەللەرگە ماختاپ ئېيتىپ كۆرسەتكىدەك،
دۆلىتى، پايتەختى، بايرىقى بار!

ئۇيغۇرۇم، پەقەت سېنىڭ دۆلىتىڭ يوق،
ئۆزەڭ بار، ئەل قاتارى ئىسمىڭ يوق.
نامىڭمۇ، نىشانىڭمۇ بولماس ئېكەن،
دېمەك، سەن تىرىك ئەمەس، بەلكى ئۆلۈك!

* *

ژۈرەكنىڭ ھارارەت ئوتى ـ مۇھەببەت،
ئادەمنىڭ ھاياتقا زوقى ـ مۇھەببەت.
قەلبىڭدە ئىشق ئوتى بولمىسا ئەگەر،
سەن تىرىك ژۈرسەڭمۇ، ئۆلۈك بىر جەسەت.

ئەي دوستۇم، سەن ئەگەر چىن ئىنسان بولساڭ،
ۋەتەننىڭ ئىشقىنى دىلىڭدا ساقلا.
ئۇيغۇرنىڭ چىن ئوغلى ئېكەنلىكىڭنى،
يالقۇنلۇق جەڭلەردە قان بىلەن ئاقلا!

* *

بىرلىرى ئۆلدۇ، تۇققان ئەل ئۈچۈن،
بىرلىرى ئۆلدۇ، بايلىق، زەر ئۈچۈن.
ئەل ئۈچۈن ئۆلگەننى «ئۆلدى» دېمەڭلار،
جېنىنى تېگىشتى، ھۆر كۈنلەر ئۈچۈن!

ئەل سۆيگەن ئوغۇللار ھېچقاچان ئۆلمەس،
ئۆلسىمۇ ژۈرىگى يەرگە كۆمۈلمەس.
ئېلىدىن بەزگەنلەر ـ تىرىك ئۆلۈكتۇر،
چۈنكى ئۇ، خەلقنى سۆيەلىگەن ئەمەس!

* *

سابىتنى «يامان» دەپ كۈرەش قىلغىنى ـ
ئۆزىگە دۈشمەن ـ دەپ ئېلان قىلغىنى.
خىتاي مېنى «دۈشمەن»دەپ تونىغان ئىكەن،
دېمەككى، كۈچۈمنى ئىقرار قىلغىنى!

شۈكرىكىم، ياۋ بىلەن جەڭ قىلىپ ئۆتتۈم،
دۈشمەنىنىڭ ھالىنى تەڭ قىلىپ ئۆتتۈم.
ياتلارغا قاپىغىمنى ئاچمىدىم، ئەمما،
دوستلارغا باغرىمنى كەڭ قىلىپ ئۆتتۈم.

* *

كۆكتىكى يۇلتۇزلار، يەردىكى سۇلار،
جانلىغۇ ـ جانسىزۇ، جىمى مەخلۇقلار.
ھەممىسى ماڭىدۇ ئۆز يولى بىلەن،
دېمەككى، ھەممىنىڭ ئۆز قانۇنى بار.

بىرسى ـ بىرسىگە چىقىلماس ئەسلا،
ۋالېكىن، بىر ـ بىرىن قىلار تەقەززا.
دېمەككى، جىمىكى مەۋجۇداتلارنى،
باشقۇرۇپ تۇرغان بىر ھۆكۈمدارى بار!

* *

يۇلتۇزلۇق ئاسماندىن بىر يۇلتۇز ئېقىپ،
يوقۇلۇپ كەتتى ئۇ، فەزاغا سىڭىپ.
ھاياتلىق كۆكىدە سەنمۇ بىر يۇلتۇز،
سەن ئۆلسەڭ بۇ دۇنيا قالمايدۇ كېمىپ.

سەن ئۆلسەڭ تۇغۇلار يەنە بىر ئىنسان،
سېنىڭدىن ئەقىللىق، سېنىڭدىن ئىشچان.
توختىماي ئاقىدۇ، ھايات دېڭىزى،
ئايلىنىپ تۇرىدۇ، بۇ چەرخى دەۋران!

* *

مەيلى، سەن قاراڭغۇ زىندانلاردا يات،
مەيلى، سەن دۇنيانىڭ ئازاۋىنى تارت.
شۇندىمۇ ئۆزەڭنى بەختىيار ـ بىلگىن،
تۇغۇلغان ۋەتىنىڭ بولسا ھۆر ـ ئازات!

بەختىيار بولاتتىم ـ ئادىمىي بولسام،
جاپاكەش خەلقىمنىڭ خادىمى بولسام.
ئۇيغۇرۇم سۇلتان بوپ ئەلنى سورىسا،
مەيلىدى، ئىشىكتە چاكارى بولسام.

* *

ئادەمنىڭ بىر بەختى ـ ئانا يۇرت ـ دىيار،
ھە، بىرى ئائىلە، پەرزەنت ۋە نىگار.
ئۇندىنمۇ، مۇندىنمۇ ئېيتماپتۇ مېنى،
بىلمىدىم، تەغدىرنىڭ نە قىساسى بار؟

ئەي ھايات، مەن سېنى خۇش ناۋا كۆردۈم،
قوينىڭدا ياشاشنى خوپ ـ راۋا كۆردۈم.
ئەسلىدە ۋاپاسىز زالىم ئىكەنسەن،
بەختنى ئاز، بەلانى مەن تولا كۆردۈم!

* *

كۆز ئېچىپ دۇنياغا كەلگەندىن بېرى،
بىر كۈنمۇ بولمىدىم تەشۋىشتىن نېرى.
بىلمىدىم، دۇنياسى يارالغان چاغدا،
غەم ـ قايغۇ، تەشۋىشتىن يارالغانمىدى؟

قايغۇدىن ھېچ خالى بولمىدى كۆڭۈل،
ژىقىلىپ ـ سۆرۈنۈپ ئۆتۈپتۇ ئۆمۈر.
ژىقىلىپ ئۆتكەنگە ئاغرىنىشىم يوق،
خەلقىمنىڭ پەرزەندى بولغانغا شۈكۈر!

* *

شائىرلىق، قەلبىمدىن دەريادەك تېشىپ،
تىك خادا قىرغاقتا ئۇرىمەن دولقۇن.
گاھ كۆككە ئېتىلىپ، قاناتلار قېقىپ،
گاھ قايناپ كۆۋجەپ چاچىمەن بۇژغۇن.

قەلبىمدە دەريادەك ھېسلار ئۇيغىتىپ،
دولقۇنلار ئۇرغۇزغان قۇدرىتىم ـ ۋەتەن!
ئارزۇلار كۆكىدە قانات قاقتۇرغان،
مۇھەببەت قۇياشىم ـ مېھرىبىم ـ ۋەتەن!

* *

مۇھەببەت ـ قۇياشتۇر، دىلنى يورۇتقان،
مۇھەببەت ـ ئۆلۈككە بېغىشلايدۇ جان.
ئاشىقنىڭ كۆڭۈلى ـ مەڭگۈلۈك باھار،
ئىشقى يوق كۆڭۈللەر ـ مەڭگۈ زىمىستان!

بەزىلەر بىراۋنى سۆيۈپ ئۆتىدۇ،
بەزىلەر سۆيۈملۈك بولۇپ ئۆتىدۇ.
كىم ئەگەر سۆيگەن ھەم سۆيۈلگەن بولسا،
سۆيگۈنىڭ لەززىتىنى ئاشۇ بىلىدۇ!

* *

ئالدىمدىن ئۆتۈپتۇ ئاتمىش باھار ـ ياز،
بەزىسى يېقىملىق، بەزىسى ئاياز.
ئادەم بۇ ھاياتتا ھېچ تويمايدىكەن،
ئاتمىش ژىل يەنىلا بىلىنىدۇ ئاز!

هاياتقا خوشاللىق ئۈچۈن كەلگەن بىز،
شۈكلاشقا دوستلارغا كۆڭۈل بەرگەن بىز.
كەل دوستلار ياشايلى، ئويناپ كۈلەيلى،
دۇنياغا ئەركىن ياشاش ئۈچۈن كەلگەن بىز!

* *

ھەي ئوغۇل، چىراق سەن يورۇق نۇرانە،
بېشىڭدا ئاتاڭ، ئاناڭ پەرۋانە.
شۇلارنىڭ مېھرى بولمىسا ئەگەر،
بۇ ئالەم بولار ئېدى بىر غېرىپخانە!

مەيلى، سەن كۆككە ئۇچ، بولغىن كوسماناۋات،
ۋە ياكى، دېڭىزدا ئۈزگىن كۆپ ژىراق.
ئۇچۇشقا، ئۈزۈشكە كۈچ - قوۋۋەت بەرگىن،
قەدىردان ئاناڭنى ئۇنتىما بىراق!

* *

كىشىنىڭ ۋىجدانىنى ئۆلچەشكە بولماس،
مۇنبەردە سۆزلىگەن ئوتلۇق سۆز بىلەن.
قەلبىنىڭ گۈزەللىگىنى كۆرگىلى بولماس،
پەقەت رەڭنى كۆرگۈچى ئاددى كۆز بىلەن.

ۋىجدان ئۇ چاقماقتەك يالىلداپ تۇرار،
كۈرەشنىڭ بورانلىق كەڭ ئاسمىنىدا.
گۈزەللىك ئۇ، گۆھەردەك يالتىراپ تۇرار،
تۇرمۇشنىڭ ھەر ئېغىر سىناقلىرىدا!

* *

توختىماي «چىكىلداپ» ماڭىدۇ سائات،
توختىماي «گۈپۈلدەپ» سوقۇدۇ ژۈرەك.
چىكىلداپ، گۈپۈلدەپ تىنمايدۇ ئۇلار،
نەگىدۇر ئالدىراپ چىپىۋاتقاندەك.

ۋاخ يەتسە، سائاتمۇ ژۈرمەستىن قالار،
ۋاخ يەتسە، ژۈرەكمۇ سوقۇشتىن توختار.
بۇ ئىككى جىسمنىڭ تەغدىرى ئوخشاش،
جاھاندا ھەممىنىڭ ئىنتىھاسى بار!

* *

ئەي ۋەتەن، جاھاننى كېزىپ چىقتىم مەن،
رۇم، ئەجەم، ئىراقنى، يېۋروپىنى ھەم.
دۇنيانىڭ ئەڭ گۈزەل شەھەرلىرىنى،
ئاددى بىر يېزاڭغا تەڭ قىلمىدىم مەن!

شۇ ئاددى يېزاڭدا ئەجدات ئىزى بار،
ئۇيغۇرنىڭ قارا كۆز ئوغۇل - قىزى بار.
مىڭلىغان جانانە قىزلار ئىچىدە،
قەلبىمنى يورۇتقان بىر يۇلتۇزى بار.

* *

ئەجداتلار يېگەشكە ئەۋلات غېمىنى،
قالدۇرۇپ كېتىپتۇ موشۇ سېدىنى.
بىزلەرغۇ تېگىدە سايىداپ ئۆتتۇق،
ئەۋلاتلار بەختىگە تىكتۇق نېمىنى؟

ئەۋلاتقا قالدۇرغان ھور بېغىڭ قېنى؟
بېغىڭدا بەرق ئۇرغان گۈللىرىڭ قېنى؟
ئەقەللى، گۈلچىلىك تۆھپەڭ بولمىسا،
ئۆزەڭنى «ئادەم» دەپ ژۈرگىنىڭ قېنى؟

* *

پاخلاندەك بىر ئوغۇل تۇققاندا ئانا،
شاتلىغى ئالەمگە سىغماس، تەسەننا.
مۇكەممەل بىر شېئىر يازغاندا شائىر،
ئۇنىڭمۇ قەلبىدە خوشاللىق پەيدا.

شېئىرغا شائىرنىڭ ژۈرىگى پەيۋەنت،
چۈنكى ئۇ، قەلبتىن تۇغۇلغان پەرزەنت.
شېئىرىم يالقۇنجىسا ئەجەپلەنمىگىن،
پەرزەنتى ئانىسىغا تارتىدۇ، ئەلبەت!

* *

ژۈرەكتىن قوزغۇلۇپ كەلگەندە ئىلھام،
كېچىنى تاڭلارغا ئۇلايمەن مۇدام.
تىرىكلىك چېغىمدا سايراپ ئالايچۇ،
قەبرىگە بارغاندا، ئالارمەن ئارام.

دوستلىرىم، دۇنيادا شائىرلار ئۆلمەس،
ئۆلسىمۇ، ژۈرىگى يەرگە كۆمۈلمەس.
شائىرنىڭ يازغىنى بولسا ھەقىقەت،
ئۇ ئۆزى ئۆلسىمۇ، شېئىرى ئۆلمەس!

* *

ئۆلۈمنىڭ ھەممىسلا يوقۇتۇش ئەمەس،
بەزىسى قەدىرسىز، بەزىسى ئۇلۇق.
تىرىك بار، ئۆلۈككە ئەرزىمەيدىغان،
ئۆلۈك بار،قەدىرسىز تىرىكتىن ئارتۇق!

ۋىجدانلىق ئۆلۈم ئۇ، ھاياتتىن ئەلا،
ۋىجدانسىز ھايات ئۇ، ئۆلۈمدىن ئاچچىق.
مىللەتكە ژۈك بولۇپ، ھايات قالغاندىن،
شېھىت بوپ، مەيداندا ئۆلگىنىڭ تاتلىق!

* *

ئىنسان - بۇ دۇنيادا ئەڭ شەرەپلىك نام،
ئىنسان بوپ ياشىماق ئەمەستۇر ئاسان.
بايلىغىڭ، مەنسۇيىڭ بىلەن ماختانما،
چىن ئىنسان بولغىنىڭ ئۈچۈن غۇرۇرلان!

مەن بايمۇ ئەمەسمەن، بەگمۇ ئەمەسمەن،
جاپاكەش خەلقىمنىڭ چاكار قۇلىمەن.
ھەقىقى ئىنسان بولۇپ ياشىغىنىمچۇن،
ھەر قانداق شاھلاردىن ئۈستۈن تۇرىمەن!

* *

ياخشىلىق - يامانلىق ھەر كىشىدە بار،
ئادەمنىڭ قىممىتى - شۇندىن ئېتىبار.
ياخشىلىق قولۇڭدىن كەلمىسە، بوپتۇ،
كىشىگە يامانلىق قىلمىغىن زىنھار!

كىيىمنىڭ داغ بولسا، ژۇساڭ كېتىدۇ،
بەدىنىڭ كىرسىلىسە، ئۇمۇ پۈتىدۇ.
ئىنسانلىق شەنىڭگە داغ چۈشەرمىگىن،
بىر ئۆمۈر يۈزۈڭنى سۆرۈن ئېتىدۇ!

* *

ھەر كىمنىڭ ھۆسنى بار، ئۆزىگە لايىق،
يۈزۈڭنى پەدەزلەپ كەتمىگىن كايىپ.
چىرايىڭ سەت بولسا، ئۇ ئەيىپ ئەمەس،
قىلىغىڭ سەت بولسا، ساڭا چوڭ ئەيىپ!

بىرىنچى دۆشمىنىڭ، نادانلىغىڭدۇر،
ئىككىنچى دۆشمىنىڭ، قىزىل تىلىڭدۇر.
ئۈچىنچى دۆشمىنىڭ، ئارىڭنى تۆكۈپ،
ئەلگە پەست كۆرسەتكەن، سەت قىلىغىڭدۇر!

* *

مايمۇنلار ئۆزگۈرۈپ، ئىنسان بولالماس،
نامەرتلەر ھېچقاچان، مەردان بولالماس.
مۇشۇكنى، يولۋاس - دەپ ماختىغان بىلەن،
بەربىر چاشقاندىن ئۆزگىنى ئالماس!

مايمۇننى - ئىنسان دېسە كۈلمەمدۇ كىشى،
ئىنساننى - «مايمۇن» دېسە ئۆلمەمدۇ كىشى.
كىمنىڭ زادى قانچىلىك ئىنسانلىغىنى،
قىلىپ ژۈرگەن ئىشىدىن بىلمەمدۇ كىشى!؟

* *

ئارزۇلار شېرىندۇر، يەتمەك مۇشەققەت،
ئەڭ جەسۇر كىشىلەر يېتىدۇ پەقەت.
يەتسەكمۇ ئارزۇغا، يېتەلمىسەكمۇ،
جەڭ قىلىپ ياشىغان ئۆزى بىر لەززەت!

باتۇرلار كۈرەشتە تۇغىلىدۇ، بەس،
كۈرەشسىز قەھرىمان تۆرەلگەن ئەمەس.
كىم ئەگەر، كۈرەشسىز «باتۇر» ئاتالسا،
دېمەك ئۇ، ھەقىقى قەھرىمان ئەمەس!

* *

ئىلىمنىڭ دېڭىزى، چوڭقۇر، سىرغا باي،
تېگىدە ياتىدۇ خەزىنە - دۇرپاي.
شۇ دۇرنى ئالغانلار ساھىبى دۆلەت،
ئالالماي قالغانلار - روھانىي گاداي!

ئىزدەنگەن، تاغ تېشىپ لەھەل ئالىدۇ،
ئىزدەنگەن دېڭىزدىن گۆھەر ئالىدۇ.
بۇ دۇنيا ئىزدىنىش، كۈرەش دۇنياسى،
قورققاقلار، ھەممىدىن قۇرۇق قالىدۇ!

* *

قاراڭغۇ تۈن ئېدى، سىيادەك سۇمغاق،
تولۇن ئاي چىقىتىدە يورۇتتى ئاپپاق.
ناگىھان بىر كۇچۇك پەيدا بولدىدە،
ھاۋۇشۇپ كەتتى ئۇ، ئاينى قارىلاپ...

ھە، بىزدە ئەشۇنداق ئاخماقلارمۇ بار،
دۇشمەننى ياسايدۇ ئۆز قولى بىلەن.
كۇچۇك قاۋاپ قانچىلىك خىرىس قىلسىمۇ،
كارۋان ماڭىدۇ، ئۆز يولى بىلەن!

* *

ياخشىنى كۆرگەندە ھەسەتلىك قاراپ،
تۆھمەتنىڭ تېشىنى ئاتىمىز ماراپ.
ئۇ تىرىك چېغىدا قەدرىگە يەتمەي،
ئۆلگەندە قەبرىنى قىلىمىز تاۋاپ!

دوست كەتتى، كۇڭۇلنىڭ ئالىسى قالدى،
كۆرەلمەس دۆشمەننىڭ يالىسى قالدى.
ھاياتتىن كەتتى ئۇ، مۇراتقا يەتمەي،
بۇ پۈتمەس دۇنيانىڭ چالىسى قالدى!

* *

قەپەزنىڭ ئىچىدە تېپىرلار قىران،
ھەس - ھەس بوپ زىنداندا ئولتۇرار ئوغلان.
بۇ ئىككى تۇتقۇننىڭ تەغدىرى ئوخشاش،
ئۇلارنى ئەركىدىن ئايرىدى زامان!

قىران قۇش ئىنتىلەر - چەكسىز ئاسمانغا،
قەھرىمان ئىنتىلەر - كۈرەش مەيدانغا.
پەرۋاز قىلماي،جەڭ قىلماي،يەپ - ئىچىپ ياشاش،
ئۆلۈمدىن ئېغىردۇر بۇ ئىككى جانغا!

* *

ئەي تەڭرىم بىز سېنى بار - دەپ ئىشەندۇق،
ئادىل دەپ ئىشەندۇق، يار - دەپ ئىشەندۇق.
ئەگەر سەن، شۇنچىلىك مېھرىبان بولساڭ،
نە ئۈچۈن كاپىر - ھۆر، مۆمىنگە، قۇللۇق؟

بۇ مېنىڭ خىتاۋىم، كۇپرىدۇر بەلكى،
شۇ بەرگەن كۇنىڭگە شۇكرىدۇر، بەلكى.
بۇگۇنكى دەۋرىمىز زۇلمەت بولسىمۇ،
كېلەچەك ـ يورۇق تاڭ سۇبھىدۇر، بەلكى...

* *

ھاياتتىن مەن كەتتىم، يارانلار قالدى،
ئوت بولۇپ چاقنىغان ئارمانلار قالدى.
سۇيۇملۇك خەلقىمگە يالداما بولۇپ،
ياڭرىغان كۇي، غەزەل، داستانلار قالدى.

شۇڭلاشقا سەن مېنى نەزمىدىن ئىزلە،
مۇقاملار ياڭرىغان بەزمىدىن ئىزلە.
سابىتنىڭ ھەقىقى قىياپىتىنى،
جانىجان خەلقىمنىڭ قەلبىدىن ئىزلە!

* *

باغدا گۇللەر ئېچىلمامدۇ، باھار بولسا،
تاڭ شولىسى چېچىلمامدۇ، ناھار بولسا.
بۇلبۇل، كاككۇك جاراڭلىشىپ سايرىمامدۇ،
چېچەك ئاتقان باراقسانلىق باغلار بولسا.

قۇم چۆللەرمۇ باراقسانلىق باغ بولاتتى،
ئازات ئەلدە، ئەركىن ئەمگەك قايناپ تۇرسا.
مېنىڭ كۆڭلۇم پورەك بولۇپ ئېچىلاتتى،
ۋەتىنىمدە قۇياش نۇرى پارلاپ تۇرسا!

* *

ئۆتمۇشتىكى شۆھرىتىڭگە مەز بولمىغىن،
بۇگۇنكى ئەھۋالىڭغا ئېچىن خەلقىم.
قولۇڭدىن كەتكەن ئازات دۆلىتىڭنى،
قايتۇرۇپ ئالماق ئۇچۇن ئىنتىل خەلقىم!

ئۆتمۇشتە ھۇر بولغىنىڭدىن نېمە پايدا،
ۋەتىنىڭ ياتقا مەھكۇم بولۇپ ياتسا.
سېنىڭ مەز بوپ، كۇلگىنىڭدىن نېمە پايدا،
مىللىتىڭ قاڭغىر ـ قاخشاپ ژىغلاۋاتسا!

* *

شائىرلار بار؛ ۋەتەندىن سۆز ئاچىدىغان،
ئەژدىھادەك ئاغزىدىن ئوت چاچىدىغان.
تېچلىق چېغى باتۇرلاردەك نەرە تارتىپ،
جەڭ چېغىدا ياۋنى كۆرمەي قاچىدىغان!

شائىرلار بار؛ ياۋنى كۆزگە ئىلمايدىغان،
ئەل غېمىدىن ئۆزگە غەمنى بىلمەيدىغان.
ئۇ ژۇرىسىمۇ تۇتقۇن بولۇپ، سۇرگۇن بولۇپ،
ئەڭ ھەقىقى شائىرلار شۇ ئۆلمەيدىغان!

* *

پەلەك سالدى ماڭا يۇزمىڭ جاپاسىنى،
كۆرۇپ ئۆتتۇم تالاي ئۆمۇر سەۋداسىنى.
ھەممە دەرتنىڭ داۋاسىنى تاپتىم، ئەمما،
تاپالمىدىم، مۇھەببەتنىڭ داۋاسىنى.

مۇھەببەتنىڭ داۋاسى ـ يار ۋىسالىدۇر،
ۋىسال بەختى خۇددى جەننەت مىسالىدۇر.
ئانا يۇرتنىڭ ئازاتلىغىن كۆرۇپ ئۆلسەم،
ئارمىنىم يوق، جېنىم مېنىڭ كوشادىدۇر!

* *

ئىشتىلار ئاۋۋال ئېغىز ـ بۇرۇن يالىشىدۇ،
سۇيـەك تاپسا، خېخىرىشىپ تالىشىدۇ.
ئۇغۇ ھايۋان، ئادەملەرگە نېمە دەيمىز:
دۇنيا ئۇچۇن، ئىشتىلار ئوخشاش تالىشىدۇ.

بىرى ياشار بايلىق ۋىغىپ، دوردان بىلەن،
بىرى ياشار ئىنسانىيلىق ۋىجدان بىلەن.
بىراق، ئادىل تەڭرىمنىڭ نەزەرىدە:
مەخلۇق ھەرگىز تەڭ بولالماس ئىنسان بىلەن!

* *

سۆيگەن يارىڭ ياخشى بولسا ـ ئامىتىڭ شۇ،
سۆيگەن يارىڭ يامان بولسا ـ لەنىتىڭ شۇ.
سەن ئۆزەڭچە كۆكتە پەرۋاز قىلدىم دېمە،
سېنى پەرۋاز قىلدۇرغان، قانىتىڭ شۇ.

ياخشى خوتۇن گولنى تۇزەپ، ئەر قىلىدۇ،
يامان خوتۇن ياخشى ئەرنى، يەر قىلىدۇ.
ئەزەلدىنلا، پەلەكنىڭ بىر ئادىتى شۇ؛
بىر ياخشىنى، بىر يامانغا خار قىلىدۇ!

* *

ئەي تەڭدىم، ئىرادەڭگە قارشى ئەمەسمەن،
ماڭا بەرگەن نېمىتىڭگە ئاغى ئەمەسمەن.
سېنىڭ ھەممە يازمىشىڭغا رازىمەن، ئەمما،
خەلقىمنى خور قىلغىنىڭغا رازى ئەمەسمەن!

خەلقىم ئۇچۇن پەرۋانە بوپ جېنىمنى ئاتتىم،
ياراتقانغا سەجدە قىلماي گۇناغا پاتتىم.
شۇ گۇنايىم ئۇچۇن مېنى دوزاققا سالسا،
شۇ چاغدىمۇ، ئۇيغۇرۇمغا جەننەت تىلەتتىم!

* *

كۇرەش قىلىپ ياشايمەن، كۇرەش مېنىڭ ھاياتىم،
كۇرەش ئارزۇ كۆكىدە، پەرۋاز قىلار قاناتىم.
ئەگەر كۇرەش بولمىسا، ھاياتمۇ يوق، بەختىمۇ يوق،
ئۆزەم تىرىك ۋۇرسەممۇ، جەسەت بولۇپ قالاتتىم!

كۆرەش قىلغان، ئىنتىلگەن، تاشتىن گۆھەر ئالدۇ،
كۆرەشمىگەن نادانلار، بەختتىن قۇرۇق قالدۇ.
ئارزۇ قىلماق، ئىنتىلمەك ئاخىر مۇراتقا يەتمەك،
لەززىتىنى تېتىماق ـ ھايات دېگەن مانا شۇ!

* *

بۇ دۇنيادا قانۇن تولا تەڭرىم بەرگەن،
بار ئالەمگە ھۆكۈمران بولۇپ كەلگەن.
شۇ قانۇنلار ئىچىدىكى ئۇلۇغ قانۇن:
«ھەر بىر خەلق ئەركىن ياشاپ ئۆتسۇن!»
دېگەن.
ئۇققان ئېلىم ھۆر ياشىسا ـ خۇش بولىمەن،
ئۇققان ئېلىم مەھكۇم بولسا ـ پۇرچىلىمەن.
ھەر بىر ئىنسان تەغدىرداش، ئۆز ئېلى بىلەن،
مەن ھاياتنى موشۇنداق دەپ چۈشىنىمەن!

* *

ئۆزگىلەرنىڭ تۆرنىسىنى «توز» دەپ ماختىدۇق،
ئۆزىمىزنىڭ توزلىرىغا نەزەر سالمىدۇق.
ئىچىمىزدە ئۇيغۇرانە بىرلىك بولمىغاچ،
قىرىق ژىل قىمىرلاپمۇ قىردىن ئاشمىدۇق!

* *

خائىنلاردىن نەپرەتلىنىپ، نېرى قاچمىدۇق،
تويىمىزغا كېلىپ قالسا، تۆرگە باشلىدۇق.
ئىچىمىزدە خائىنلارنى ئاسراپ ژۈرگەچ،
ئىشىمىزدا بەرىكەت يوق، ھامان قاخشىدۇق!

* *

ھەي شائىرىم،مۇنبەرلەردە سايراپ كېتىسەن،
ـ ئۇيغۇرمەن ـ دەپ، مەيدەڭگە ئۇرۇپ
قايناپ كېتىسەن،
ۋەتىنىڭدە ياتقا قۇل سەن، چەتتە مۇساپىر،
نېمەڭگىمۇ شۇنچىۋالا مەغرۇرلىنىسەن؟

بولاي دېسەڭ ھۆرمەتكە سازاۋەر ـ ئۇلۇغ،
ئۆز دۆلىتىڭ بولسۇن سېنىڭ، دۇنياغا تونۇق.
ئۆز ئېلىڭدە بولسۇن ھايات ـ مامات
تەغدىرىڭ،
شۇ چاغدىلا يارىشىدۇ ساڭا مەغرۇرلۇق!

* *

قاراپ باقسام كېتىپتىمەن ئاتمىشتىن ئۆتۈپ،
راھىتىنى ئاز كۆردۈم مەن، جاپاسىنى كۆپ.
يا، بەرمىدى تەڭرىم ماڭا ئازادە ۋەتەن،
ياكى ئويناپ، كۈلمەپتىمەن جانانىنى سۆيۈپ.

دامامەت غەم ـ قايغۇ بىلەن تولۇپ كۆڭلۈم،
پۈتمەس جاپا ـ مۇشاقەتتە ئۆتتى كۈنلىرىم.
شۇندىمۇ «مەن بەختسىز» دېمەسمەن ئەسلا،
بەخت ئۈچۈن كۆرەش قىلىپ ئۆتتى ئۆمرۈم!

* *

قولدىن كەلمەس ئىشلارنى بىز ئارمان ئېتىمىز،
شۇ ئارمانغا يەتمەك ئۈچۈن، تىرىشىپ كېتىمىز.
كۆتمىگەندە كېلىپ قالسا، ئەجەلدىن خەۋەر؛
ئىلاجى يوق، ھەممىسىنى تاشلاپ كېتىمىز!

ئەۋلاتلارغا مىراس بولۇپ قالدۇ ئارمان،
ئۇلارمۇ ھەم كۆرەش قىلىپ ئۆتەر بېگۇمان.
بىر مۇراتقا يەتسە يەنە بىرى تۇغۇلار،
شۇنداق قىلىپ، ئايلىنىدۇ بۇ چەرخى دەۋدان!

* *

قېرىغاندا بولماي دېسەڭ پۇشايمان كۆڭۈل،
ياشلىغىڭدا ئۇلۇغ ئىشلار يارىتىپ ئۇلگۇر.
مېنوتلارنى كىچىك كۆرۈپ، ئۆتكەزمە بېكار،
ئاشۇ كىچىك مېنوتلاردىن قۇرۇلار ئۆمۈر!

ھاياتلىقنىڭ ئالدى قىزىق، ئارقىسى ـ ئارمان،
شۇ قىزىققا مەپتۇن بولۇپ ياشايدۇ ئىنسان.
ئۆتۈپ كەتكەن ئۆمرىگە پۇشايمان قىلماس،
ۋەتەن ئۈچۈن كۆرەش قىلىپ ياشىغان ئىنسان!

* *

پەسلى باھار كېلىپ گۈللەر ئېچىلسا باغدا،
خەندان ئۇرۇپ سايرىمىغان بۇلبۇل بارمىكىن؟
بۇلبۇلنىڭ خۇش ناۋاسىغا مەستانە بولۇپ،
قىزىلگۈلدەك ئېچىلمىغان كۆڭۈل بارمىكىن؟

بۇ جاھانغا مېھرىن چېچىپ، يورۇتسا كۈنلەر،
بەرىق ئۇرۇق ئېچىلىدۇ، رەڭمۇ ـ رەڭ گۈللەر.
ئانا ۋەتەن ئىشقى بىلەن كۆيىدۇ ژۈرەك،
ئازاتلىققا تەلپۈنىدۇ، تەشنا كۆڭۈللەر!

* *

شېھرىمنى ئۆزەمدەك بېۋەتەنگە يازدىم،
ژۈرىگىدە يارىسى بار، دەرتمەنگە يازدىم.
دەردى يوقلار، دەردى بارنى نەدىن چۈشەنسۇن،
كۆز يېشىمغا خىرىدارلىق ئەتكەنگە يازدىم.

سەنمۇ مەندەك دەرتمەن بولساڭ ئالغىن قولۇڭغا،
دەردى يوق بىر كېسەك بولساڭ، ماڭغىن يولۇڭغا.
ھەر كىشى ئۆز خۇلقى بىلەن ياشىشى كېرەك،
ئويناپ ـ كۈلۈپ ژۈرىۋەرگىن، تاپقان پۇلۇڭغا!

* *

ئەي دىلبەرا، كۆزلىرىمگە پەرى بولۇپ كۆرۈندۈڭ،
كۆرۈندۈڭدە بىر نۇر بولۇپ، ژۇرىگىمگە قۇيۇلدۇڭ.
مەن قانچىلىك ژىراقلىشىپ كېتەي دېسەم سىنىڭدىن،
سەن شۇنچىلىك ژۇرىگىمگە يېقىن بولۇپ تۇيۇلدۇڭ.

سەن گوياكى چۆللەردە كۆرىنگەن سۇ ـ ئالۇن سەن،
سەن ژىراقتىن ئاڭلىنىپ تۇرغان مۇسىق ـ قالۇن سەن.
مەن سىنىڭدىن ئايرىلىپ كېتەلمەسمەن ھېچقاچان،
ژۇرۇگىمدە ئۆمۈر بويى يېنىپ تۇرغان يالقۇن سەن!

* *

ئالىمنىمۇ، زالىمنىمۇ چاپىدۇ قىلىچ،
يەر يۈزىنى جەسەت بىلەن ياپىدۇ قىلىچ.
ئۇ بىلمەيدۇ، ھەق ـ ناھەقنى، ئۇۋال ـ سوۋاپىنى،
تۇتقان قولنىڭ ئەمرىگىلا باقىدۇ قىلىچ!

ئۇغۇ ـ تۆمۈر ئۇنىڭدا يوق ھىس ـ تۇيغۇ، ۋىجدان،
شۇنىڭ ئۇچۇن تۆككەندۇ شۇنچىلىك كوپ قان.
ئىنسان تۇرۇپ، ھەق، ناھەقنى پەرىق ئەتمىسە،
قانداقلارچە دېگۈلۈك ئۇنى چىن ئىنسان!

* *

ياشلىغىمدا «ئۇچقۇن» بولۇپ چاقناپ ئۆتتۇم،
«چولپان» بوپ، ئېگىز كۆكتە پارلاپ ئۆتتۇم.
مانا ئەمدى «ئۇيغۇربي» دەپ ئاتىلىپ،
ئەلنىڭ بۇلبۇل شائىرى بوپ، سايراپ ئۆتتۇم.

ئوغلى مەن ئۇيغۇر دېگەن ئۇلۇق ئەلنىڭ،
زۇلۇمغا بوي ئەگمىگەن باتۇر بەلنىڭ.
شۇ ئەلنى كۈيلەپ ئۆتۇش ـ بەختىم مېنىڭ،
شۇڭلاشقا ئاشىغى مەن كۈي غەزەلنىڭ!

* *

ۋەتەننى، ئەلنى سۆيۈش ـ بەختىم مېنىڭ،
ھەتتا چول ـ سەھراسىمۇ تەختىم مېنىڭ.
ئانامدەك ئۇنى جاندىن سۆيۈپ ئۆتتۇم،
سۆيگىگە سادىق بولۇش ـ ئەھدىم مېنىڭ.

مەيلىدى، شۇ كۈرەشتە ئۆلۈپ قالسام،
شېھىتلار قاتارىدىن ئورۇن ئالسام.
ۋەتەننىڭ ھۆسنىگە ھۆسن قوشۇپ،
ياشارغان بىر قارىغىيى بولۇپ قالسام!

ئۇنلۇقلار

مەن گوياكى - قاغجىرغان چۆل،
تامچا سۇغا تەشنا بوپ ياتقان.
مەن گوياكى - تاڭ ئاتمىغان تۈن،
نۇر زىياغا تەشنا بوپ ياتقان.
مەن گوياكى - قىشقى زىمىستان،
گۈل باھارغا تەشنا بوپ ياتقان.
مەن گوياكى - قەپەزدىكى قۇش،
ئازاتلىققا تەشنا بوپ ياتقان.
بىزلەرگىمۇ يورۇق تاڭ ئاتار،
پۈتكۈل خەلقى ئالەمگە ئاتقان!

مەغرۇرلىنىپ كەتمىگىن، دوستۇم،
تاپقىنىڭغا تۆرت - بەش ئوغۇل - قىز.
تۆرت، بەش بالا ئۆستۈرگەن بىلەن،
ئادا بولماس، سەندىكى قەرز.
ئادا قىلماق ئۈچۈن قەرزىڭنى،
كۈرەش قىلغىن، چېكىنمە ھەرگىز.
سېنى قانداق ئىنسان دېگۈلۈك،
ھاياتىڭدىن قالمىسا بىر ئىز؟
ئازاۋىمۇ راھەت، كۈرەشنىڭ،
شۈنى بىلگىن، بۇرادەر ئەزىز!

چىرايىغا قاراپلا «ئادەم» دېمىگىن،
ئادەمدە - ئادەم بار - ئوخشىمايدىغان.
بىرلىرى - پاكلىقتا، خۇددى پەرىشتە،
بىرلىرى - ۋاپاسىز، ھىيلىگەر شەيتان!
ھاياتتا چىن ئىنسان بىلەن شەيتاننى،
ئاجرىتىپ ئالماقلىق ئەمەستۇر ئاسان.
ئاجرىتىپ ئالغانلار، ساھىبى دۆلەت،
خور بولار - دۈشمەننى بىلمىگەن نادان.
دوست بولساڭ، ھەقىقى ئىنسان بىلەن بول،
يات بىلەن دوست بولساڭ ئاخىر پۇشايمان!

تۈن كېچىنىڭ قاراسى باردۇر،
قەلبىمىزنىڭ ياراسى باردۇر.
بۇ دۇنيادا داۋاسىز دەرت يوق،
ھەممە دەرتنىڭ داۋاسى باردۇر.
جەڭگە چىللاپ ھايقىرىسا باتۇر،
تاغلارنىڭ ئەكس ساداسى باردۇر.
بۇ ئازاپلار مەڭگۈلۈك ئەمەس،
ئۇنىڭمۇ ئىنتىھاسى باردۇر.
سەن ئۈمىتسىز بولمىغىن خەلقىم،
بىزگىمۇ تاڭ زىياسى باردۇر!

بۇ دۇنيا - ئۇلۇق دېڭىز - دولقۇنلىغان،
گاھ ئۆرلەپ، گاھ پەسىيىپ بۇژغۇنلىغان.
تېگىگە بۇ دېڭىزنىڭ كىم يېتىپتۇ،
سىرلىرى كۆپتۇر تېخى ئېچىلمىغان.
سىرلىرى كۆپتۇر تېخى ئېچىلمىغان،
ئالەمگە چىقىپ نۇرى چېچىلمىغان.
دۇنيانىڭ ئۆزى ئۇلۇق بىر تېپىشماق،
جاۋابى ئۇنىڭ تېخى تېپىلمىغان!
دۇنياغا ئىنسان بولۇپ كەلدىڭمۇ سەن،
بىر جاۋاپ بېرىپ قالغىن ئاقىل ئىنسان!

قۇرۇپ قاخشال بوپ قالسىمۇ تەنلىرىم،
گۈلخان بولۇپ يېنىپ تۇرار قەلبىم.
قەلب ئوتۇم ئۆچمەي يېنىپ تۇرغىنى،
شائىرلىقنىڭ نىشانىدۇر، ئۇ، بەلكىم.
ئەسلى شائىر ئۆز خەلقىنى سۆيۈدۇ،
ئۇنىڭ قەلبى ئۆمۈر بويى كۆيىدۇ.
ۋۇرىگىدە ۋەتەن ئىشقى يانمىسا،
ئۇ قانداقمۇ، ئەل شائىرى بولىدۇ.
- قىبرىغاندا كىم قويۇپتۇ - دېمىگىن،
چىن ھەقىقى شائىر شۇنداق بولىدۇ.

ھەر بىر قىزنىڭ بىر شەيداسى بار،
ھەر ژىگىتنىڭ دىلراباسى بار.
خالى بولماس ئىشقىدىن كۆڭۈل،
ھەر كۆڭۈلنىڭ ئۆز ئىخلاسى بار.
ئاشىق بولۇش ئاسان ئەمەستۇر،
مۇھەببەتنىڭ مىڭ بالاسى بار.
بەزى چاغدا قەلبىڭ مۇز بۇلار،
بەزەن ئوتلۇق ئېھتىراسى بار:
ئويناشمىغىن مۇھەببەت بىلەن،
ئۇنىڭ بەختى ھەم جاپاسى بار.

دۇنياغا ژىغلاپ كېلىدۇ ئادەم،
ژىغلاپ كېتىدۇ، ئۆلگەن چاغدا ھەم.
تۇغۇلماق بىلەن ئۆلمەك ئارىسى،
كوزنى بىر ژۇمۇپ، ئاچقانچىلىك دەم.
شۇنچىلىك قىسقا ئۆمۈر ئىچىدە،
ئۇلۇق ئىشلارنى قىلار چىن ئادەم.
خۇددى لەگلەكتەك لەيلەپ ئۆتىدۇ،
ئادەم سىياقى كۆلەڭگىلەر ھەم!
ئىنسام ئېكەنسەن، ئىنسانىيەتكە،
قالسۇن سىېنىڭمۇ، تۆھپە - نىشانەڭ!

شائىرنىڭ «ۋىجدان» - دەپ شېئىر يازغىنى،
ئۆزىدە ۋىجداننىڭ بولماسلىغىدىن.
شائىرنىڭ «ئىنسان» دەپ شېئىر يازغىنى،
ئىنسانلىق شەرتىگە تولماسلىغىدىن.
شائىرنىڭ «ۋەتەن» دەپ ۋاقىرىغانلىرى،
ئېقىمغا ماسلىشىپ ئىش قىلغانلىغى.
شائىرنىڭ «مىللەت» - دەپ چاقىرغانلىرى،
خائىنلىق ئەپتىنى يوشۇرغانلىغى.
ئىشەنمە شائىرنىڭ يازغانلىرىغا،
نەزەرسال، ئەمەلدە قىلغان ئىشىغا!

ئۈچ بەنتلىكلەر

ئىنسان

ئېچىلغانىنىڭ بەرى گۈل ئەمەس،
تېپىلغانىنىڭ بەرى دۇر ئەمەس.
ئادەم مەن دەپ، بېشىنى كۆتۈرۈپ،
ژۈرگەن بىلەن ئۇ، ئادەم ئەمەس.

ئالا قارغا شۇڭقار بولالماس،
ئاتنىڭ بەرى تۇلپار بولالماس.
ئۆز ئېلىنى سۆيەلمىگەنلەر،
چىن ھەقىقى ئىنسان بولالماس.

ئىنسان بولۇپ تۇغۇلماق ئاسان،
ئىنسان بولۇپ ياشىماق قىيىن.
ئىنسانلارچە ياشىماق كېرەك،
ئىنسان بولۇپ تۇغقاندىن كېيىن!

شائىر

شائىر بولماق ئاسان ئەمەستۇر،
كۆيۈش كېرەك، مۇسەپپا ئوتتا.
مۇھەببەتنىڭ ئۆچمەس يالقۇنى،
يېنىپ تۇرسۇن ئاشىق ۋۇجۇتتا.

يەنە شائىر قوشاقلىرىدا،
چاقناپ تۇرسۇن نەپرەت ئۇچقۇنى.
ژۈرەكلەرگە ئوت ياقالمىسا،
شائىر دەپمۇ، ئاتىما ئۇنى!

شۇڭا شائىر خۇش، بۇلۇپ كۈلسە،
كۈلكىسىدىن ئۇيغۇنار ئاسمان.
ئەگەر شائىر چىندىن ژىغلىسا،
بار ئالەمنى باسىدۇ توپان!

ئۆمۈر

ئۆسمۈر چېغىنىڭ ئۈرۈق سالسەن،
ياشلىغىڭدا چېچەك ئاتسەن.
قېرىغاندا شەرۋەتكە تولۇپ،
مېۋىلىك باغ بولۇپ قالسەن.

ئۆسمۈرلىكتە ئوقىي ـ بىلىم ئال،
ياشلىغىڭدا يارىڭنى سۆيگىن.
قىرانلىقتا ئىجات قىلىپ قال،
قېرىغاندا راھىتىن كۆرگىن!

ئاقىل ئىنسان بولساڭ، سەن ئەگەر،
ئۆمرىڭنى ئۆتكۈزمە بېكار.
ھەر كۈن ئىشلە، ھەر كۈن ئىجات قىل،
ئۆتكەن كۈنىنىڭ ھېساۋېتى بار!

ۋاقىت

ۋاقىت يارىتىدۇ ھەممىنى،
ۋاقىت قېرىتىدۇ ھەممىنى.
ۋاقىت ئۆزى ھەممىگە قادىر،
يېڭىلايدۇ جاھان بارىنى.

ئۆتكۈنچىدۇر ھاياتى ئىنسان،
ئۆتكۈنچىدۇر جىمىكى جاھان.
ئۆتۈپ كېتەر، ئۇنتىلار ھەممە،
پەقەت ۋاقىت مەڭگۈ ھۆكۈمران!

سېغىنساڭمۇ، ئارمان قىلساڭمۇ،
ئۆتكەن ئۆمۈر كەلمەيدۇ يېنىپ.
ئالتە كۈنلۈك ناياپ ئۆمۈردە،
ياشاۋالغىن مۇراتقا يېتىپ!

ئاچكۆز

دوستلاردىن يۈز ئۆرۈپ بەزىبىر نادان،
بايلىقنى دوست تۇتۇپ، ژىغدى خانۇ ـ مان.
ئاقىۋەت ئۆزى ئۆلۈپ، دوزاققا كەتتى،
ئارقىدا قېپ قالدى: «بېخىل» دېگەن نام.

بايلىققا ھېرىس بوپ، جان ئاتما پەقەت،
ئىشلەپ تاپ، رىسقىڭغا قىلغىن قانائەت.
قانائەت ـ كىشىگە تۈگىمەس بايلىق،
ئاچكۆزلىك ـ كىشىگە ئۆمۈرلىك ئاپەت!

ئاچكۆزلەر ئاش تۇرماق، كېپىگىنى يەيدۇ،
ئۇيالماي، ئۆزگىنىڭ نېسىۋىنى يەيدۇ.
ئۇ تىرىك چېغىدا يېگەنگە تويماي،
ئۆلگەندە ئۆزىنىڭ كېپىنىنى يەيدۇ!

گۈل ۋە قىز

قولۇمدا گۈل تۇرار توزدەك تاۋلىنىپ،
يېنىمدا قىز تۇرار شېرىن نازلىنىپ.
ھەيران بوپ قارايمەن بۇ ئىككىسىگە،
بىرسىدىن ـ بىرسىنى ئايرالماي بېقىپ.

ئونلۇقلار

مەن گوياكى ـ قاغجىرغان چۆل،
تامچا سۇغا تەشنا بوپ ياتقان.
مەن گوياكى ـ تاڭ ئاتمىغان تۈن،
نۇر زىياغا تەشنا بوپ ياتقان.
مەن گوياكى ـ قىشقى زىمىستان،
گۈل باھارغا تەشنا بوپ ياتقان.
مەن گوياكى ـ قەپەزدىكى قۇش،
ئازاتلىققا تەشنا بوپ ياتقان.
بىزلەرگىمۇ يورۇق تاڭ ئاتار،
پۈتكۈل خەلقى ئالەمگە ئاتقان!

مەغرۇرلىنىپ كەتمىگىن، دوستۇم،
تاپقىنىڭغا تۆرت ـ بەش ئوغۇل ـ قىز.
تۆرت، بەش بالا ئۆستۈرگەن بىلەن،
ئادا بولماس، سەندىكى قەرىز.
ئادا قىلماق ئۈچۈن قەرزىڭنى،
كۈرەش قىلغىن، چېكىنمە ھەرگىز.
سېنى قانداق ئىنسان دېگۈلۈك،
ھاياتىڭدىن قالمىسا بىر ئىز؟
ئازاۋىمۇ راھەت، كۈرەشنىڭ،
شۇنى بىلگىن، بۇرادەر ئەزىز!

چىرايىغا قاراپلا «ئادەم» دېمىگىن،
ئادەمدە ـ ئادەم بار ـ ئوخشىمايدىغان.
بىرلىرى ـ پاكلىقتا، خۇددى پەرىشتە،
بىرلىرى ـ ۋاپاسىز، ھىيلىگەر شەيتان!
ھاياتتا چىن ئىنسان بىلەن شەيتاننى،
ئاجرىتىپ ئالماقلىق ئەمەستۇر ئاسان.
ئاجرىتىپ ئالغانلار، ساھىبى دۆلەت،
خور بولار ـ دۆشمەننى بىلمىگەن نادان.
دوست بولساڭ، ھەقىقى ئىنسان بىلەن بول،
يات بىلەن دوست بولساڭ ئاخىر پۇشايمان!

تۈن كېچىنىڭ قاراسى باردۇر،
قەلبىمىزنىڭ ياراسى باردۇر.
بۇ دۇنيادا داۋاسىز دەرت يوق،
ھەممە دەرتنىڭ داۋاسى باردۇر.
جەڭگە چىللاپ ھايقىرىسا باتۇر،
تاغلارنىڭ ئەكىس ساداسى باردۇر.
بۇ ئازاپلار مەڭگۈلۈك ئەمەس،
ئۇنىڭمۇ ئىنتىھاسى باردۇر.
سەن ئۈمىتسىز بولمىغىن خەلقىم،
بىزگىمۇ تاڭ زىياسى باردۇر!

بۇ دۇنيا ـ ئۇلۇق دېڭىز ـ دولقۇنلىغان،
گاھ ئۆرلەپ، گاھ پەسىيىپ بۇژغۇنلىغان.
تېگىگە بۇ دېڭىزنىڭ كىم يېتىپتۇ،
سىرلىرى كۆپتۇر تېخى ئېچىلمىغان.
سىرلىرى كۆپتۇر تېخى ئېچىلمىغان،
ئالەمگە چىقىپ نۇرى چېچىلمىغان.
دۇنيانىڭ ئۆزى ئۇلۇق بىر تېپىشماق،
جاۋابى ئۇنىڭ تېخى تېپىلمىغان!
دۇنياغا ئىنسان بولۇپ كەلدىڭمۇ سەن،
بىر جاۋاپ بېرىپ قالغىن ئاقىل ئىنسان!

قۇرۇپ قاخشال بوپ قالسىمۇ تەنلىرىم،
گۈلخان بولۇپ يېنىپ تۇرار قەلبىم.
قەلب ئوتۇم ئۆچمەي يېنىپ تۇرغىنى،
شائىرلىقنىڭ نىشانىدۇر، ئۇ، بەلكىم.
ئەسلى شائىر ئۆز خەلقىنى سۆيۈدۇ،
ئۇنىڭ قەلبى ئۆمۈر بويى كۆيىدۇ.
ۋۇرىكىدە ۋەتەن ئىشقى يانمىسا،
ئۇ قانداقمۇ، ئەل شائىرى بولىدۇ.
ـ قېرىنداندا كىم قويۇپتۇ ـ دېمىگىن،
چىن ھەقىقى شائىر شۇنداق بولىدۇ.

ھەر بىر قىزنىڭ بىر شەيداسى بار،
ھەر ۋىگىتنىڭ دىلراباسى بار.
خالى بولماس ئىشقىدىن كۆڭۈل،
ھەر كۆڭۈلنىڭ ئۆز ئىخلاسى بار.
ئاشىق بولۇش ئاسان ئەمەستۇر،
مۇھەببەتنىڭ مىڭ بالاسى بار.
بەزى چاغدا قەلبىڭ مۇز بولار،
بەزەن ئوتلۇق ئېھتىراسى بار:
ئويناشمىغىن مۇھەببەت بىلەن،
ئۇنىڭ بەختى ھەم جاپاسى بار.

دۇنياغا ۋىغلاپ كېلىدۇ ئادەم،
ۋىغلاپ كېتىدۇ، ئۆلگەن چاغدا ھەم.
تۇغۇلماق بىلەن ئۆلمەك ئارىسى،
كوزنى بىر ۋۇمۇپ، ئاچقانچىلىك دەم.
شۇنچىلىك قىسقا ئۆمۈر ئىچىدە،
ئۇلۇق ئىشلارنى قىلار چىن ئادەم.
خۇددى لەگلەكتەك لەيلەپ ئۆتىدۇ،
ئادەم سىياقى كۆلەڭگىلەر ھەم!
ئىنسام ئېكەنسەن، ئىنسانىيەتكە،
قالسۇن سېنىڭمۇ، تۆھپە ـ نىشانەڭ!

شائىرنىڭ «ۋىجدان» ـ دەپ شېئىر يازغىنى،
ئۆزىدە ۋىجداننىڭ بولماسلىقىدىن.
شائىرنىڭ «ئىنسان» دەپ شېئىر يازغىنى،
ئىنسانلىق شەرىپىگە تولماسلىقىدىن.
شائىرنىڭ «ۋەتەن» دەپ ۋاقىرىغانلىرى،
ئېقىمغا ماسلىشىپ ئىش قىلغانلىقى.
شائىرنىڭ «مىللەت» ـ دەپ چاقىرىغانلىرى،
خائىنلىق ئەپتىنى يوشۇرغانلىقى.
ئىشەنمە شائىرنىڭ يازغانلىرىغا،
نەزەرسال، ئەمەلدە قىلغان ئىشىغا!

ئۈچ بەنتلىكلەر

ئىنسان

ئېچىلغانىنىڭ بەرى گۈل ئەمەس،
تېپىلغانىنىڭ بەرى دۇر ئەمەس.
ئادەم مەن دەپ، بېشىن كۆتۈرۈپ،
ژۈرگەن بىلەن ئۇ، ئادەم ئەمەس.

ئالا قارغا شۇڭقار بولالماس،
ئاتىنىڭ بەرى تۇلپار بولالماس.
ئۆز ئېلىنى سۆيەلمىگەنلەر،
چىن ھەقىقىي ئىنسان بولالماس.

ئىنسان بولۇپ تۇغۇلماق ئاسان،
ئىنسان بولۇپ ياشىماق قىيىن.
ئىنسانلارچە ياشىماق كېرەك،
ئىنسان بولۇپ تۇققاندىن كېيىن!

شائىر

شائىر بولماق ئاسان ئەمەستۇر،
كۆيۈش كېرەك، مۇسەپپا ئوتتا.
مۇھەببەتنىڭ ئۆچمەس يالقۇنى،
يېنىپ تۇرسۇن ئاشىق ۋۇجۇتتا.

يەنە شائىر قوشاقلىرىدا،
چاقناپ تۇرسۇن نەپرەت ئۇچقۇنى.
ژۈرەكلەرگە ئوت ياقالمىسا،
شائىر دەيمۇ، ئاتىما ئۇنى!

شۇڭا شائىر خۇش، بولۇپ كۈلسە،
كۈلكىسىدىن ئۇيغۇنار ئاسمان.
ئەگەر شائىر چىنىدىن ژىغلىسا،
بار ئالەمنى باسىدۇ توپان!

ئۆمۈر

ئۆسمۈر چېغىڭ ئۆرۈك سالسەن،
ياشلىغىڭدا چېچەك ئاتىسەن.
قېرىغاندا شەرۋەتكە تولۇپ،
مېۋىلىك باغ بولۇپ قالسەن.

ئۆسمۈرلىكتە ئوقى ـ بىلىم ئال،
ياشلىغىڭدا يارىڭنى سۆيگىن.
قىرانلىقتا ئىجات قىلىپ قال،
قېرىغاندا راھىتىن كۆرگىن!

ئاقىل ئىنسان بولساڭ، سەن ئەگەر،
ئۆمرىڭنى ئۆتكۈزمە بىكار.
ھەر كۈن ئىشلە، ھەر كۈن ئىجات قىل،
ئۆتكەن كۈننىڭ ھېساۋىتى بار!

ۋاقىت

ۋاقىت يارىتىدۇ ھەممىنى،
ۋاقىت قېرىتىدۇ ھەممىنى.
ۋاقىت ئۆزى ھەممىگە قادىر،
يېڭىلايدۇ جاھان بارىنى.

ئۆتكۈنچىدۇر ھاياتى ئىنسان،
ئۆتكۈنچىدۇر جىمىكى جاھان.
ئۆتۈپ كېتەر، ئۆتىنلار ھەممە،
پەقەت ۋاقىت مەڭگۈ ھۆكۈمران!

سېغىنساڭمۇ، ئارمان قىلساڭمۇ،
ئۆتكەن ئۆمۈر كەلمەيدۇ يېنىپ.
ئالتە كۈنلۈك ناياپ ئۆمۈردە،
ياشاۋالغىن مۇراتقا يېتىپ!

ئاچكۆز

دوستلاردىن يۈز ئۆرۈپ بەزىبىر نادان،
بايلىقنى دوست تۇتۇپ، ژىغدى خانۇ ـ مان.
ئاقۋەت ئۆزى ئۆلۈپ، دوزاققا كەتتى،
ئارقىدا قېپ قالدى: «بېخىل» دېگەن نام.

بايلىققا ھېرىس بوپ، جان ئاتما پەقەت،
ئىشلەپ تاپ، رىسقىڭغا قىلغىن قانائەت.
قانائەت ـ كىشىگە تۈگىمەس بايلىق،
ئاچكۆزلۈك ـ كىشىگە ئۆمۈرلۈك ئاپەت!

ئاچكۆزلەر ئاش تۇرماق، كېپىگىن يەيدۇ،
ئۇيالماي، ئۆزگىنىڭ نېسىۋىن يەيدۇ.
ئۆ تىرىك چېغىدا يېگەنگە تويماي،
ئۆلگەندە ئۆزىنىڭ كېپىنىن يەيدۇ!

گۈل ۋە قىز

قولۇمدا گۈل تۇرار تۇزدەك تاۋلىنىپ،
يېنىمدا قىز تۇرار شېرىن نازلىنىپ.
ھەيران بوپ قارايمەن بۇ ئىككىسىگە،
بىرسىدىن ـ بىرسىنى ئايرالماي بېقىپ.

ئويلايمەن: قىز ھۆسنىن گۈلدىن ئالغانمۇ؟
يا، گۈلنىڭ ھۆسنىنى قىزدىن ئالغانمۇ؟
ۋە ياكى ئىككىسى گېزەك تۇغۇلۇپ،
بىرسى گۈل، بىرسى قىز بولۇپ قالغانمۇ؟

گۈللەرنىڭ خۇش ھىدى، رەڭدار ھۆسنى بار،
كۆكۈلنى مەھلىيا قىلىپ تاۋلىنار.
شۇندىمۇ مەن قىزنى ئارتۇق كۆرىمەن،
چۈنكى، قىز قەلبىدە مۇھەببىتى بار!

ئۈمۈر

ھاياتقا كۆپ ئىنسان كەلدىيۇ ـ كەتتى،
بۇ دۇنيا بازىرىنى تاماشە ئەتتى.
ئاخىرقى مەنزىلگە يەتمىدى ھېچكىم،
ھەممىسى تەڭ يولدا تېيىلىپ كەتتى.

جىسمىڭنى قوينىغا لەھەت ئالدى،
كۆزلىگەن ئارمانلار ئېشىپ قالدى.
خەلقىڭنىڭ بەختىگە ياققان چىرىغىڭ،
ئەۋلاتلار قەلبىدە نۇر بوپ ياندى!

شۇڭلاشقا دوستلىرىم ئۆمۈر بارىدا،
مۇراتقا يەتكىلى ئالدىراش كېرەك.
كۆزلىگەن نىشانغا يېتەلمەي كەتسەڭ،
مۇراتقا يەتمىگەن ئاشىق سەن دېمەك!

تىل

ئادەمنىڭ كىملىگىنى بىلمەكلىك ئۈچۈن،
بەزىدە بىر سۆزىنىڭ ئۆزى يېتەرلىك.
قەلبىنىڭ گۈزەللىگىنى كۆرمەكلىك ئۈچۈن،
بىر قىلغان ئىشارەڭ ئېشىپ كېتەرلىك.

بىر سۆزدە بىلىنەر قىياپەڭ سېنىڭ،
ھېلىگەر، قۇۋمۇ سەن ۋە ياكى ئىنسان.
شۇڭلاشقا تىلىڭنى بايقا ئەي دوستۇم،
شۇ تىلدىن كېلىدۇ نومۇس، ياكى شان!

تىل ـ گويا قەپەزدە تۇرغان ئارسلان،
ئەركىكە ئىنتىلىپ، تېپىرلار ھامان.
بايقا، ئۇ بوشانسا، سىرىڭنى ئېچىپ،
سۇلتانلىق تەختىڭنى قىلىدۇ ۋەيران!

ئەيىپ

ئۇيغۇر بىز ـ ھېچنەدە ئۆتمەس سۆزىمىز،
ۋەتەننى تارتقۇزۇپ قويغان ئۆزىمىز.
ژۇرىمىز گۇنانى ئۆزگىدىن ئىزدەپ،
ئۆزدىكى ئەيىپنى كۆرمەي كۆزىمىز.

بىرىنچى ئەيىۋىمىز ـ قارغۇ نادانلىق،
ئىككىنچى ئەيىۋىمىز ـ ئىتتىپاقسىزلىق.
ئۈچىنچى ـ خائىنغا رەھىمدىللىك بىز،
تۆرتىنچى ـ زۇلۇمغا سەۋرى ـ تاقەتلىك!

بەختلىك بولۇشنى ئىستىسەڭ خەلقىم،
بىرىنچى ـ ئاقىل بول، ئىككىنچى ـ ئىناق.
ئۈچىنچى ـ خائىنغا رەھىم قىلمىغىن،
تۆرتىنچى ـ زۇلۇمغا باش ئەگمە، ھېچۋاق!

كۈرەش

ئەي مەزلۇم مىللىتىم، نەدۇر قىسمىتىڭ،
پەلەكتىن ئاشتىغۇ قايغۇ ـ ھەسرىتىڭ.
ئەرك ئۈچۈن كۈرەشتە قان كەچتىڭ، بىراق،
ساڭا قۇت بولمىدى، ئالغان نۇسرىتىڭ.

غايىپتىن نىجاتلىق تىلەپ مۇنايىم،
پەلەككە تەلمۈرۈپ قارايسەن دايىم.
يا، پەلەك ساڭا بىر كۈلۈپ باقمىدى،
يا، بەخت بەرمىدى، ساڭا خۇدايىم!

ئەركنى سوغات قىپ بەرمەيدۇ ھېچكىم،
بەختنى ـ كۈرەشتىن تاپىدۇ ئىنسان.
كۈرەشلەر ئوتىدا كۆيەلمىسەڭ سەن،
دۆشمەنگە بوسۇنچۇق بولغىنىڭ ـ بولغان!

چىچەن خەلقكە مەدھىيە

دۇنيادا بىر خەلق بار، چىچەن دېگەن،
بۆركۈتنىڭ ئۇگىسىدا ئۈچەكلىگەن.
مەرتلىكنىڭ، باتۇرلۇقنىڭ تىمسالى ئۇ،
ئەرك ئۈچۈن ئوت ئىچىگە كىرەلىگەن!

دۇنيادا بىر خەلق بار، چىچەن دېگەن،
مىڭ ژىللىق ئەۋلادىنىڭ غېمىن يېگەن.
قۇللۇققا ھېچقاچان باش ئەگمەس ئۇلار،
ھۆرلىكنى جاندىن ئارتۇق سۆيەلىگەن!

ئامان بولسۇن، چىچەننىڭ مەرت ئوغلانلىرى،
ئامان بولسۇن، جوخار بىلەن ئارىسلانلىرى.
باش ئەگمەس چىچەن خەلقى بار بولسىلا،
يەلپۈلدەر، ئاسمىنىدا ئەرك تۇغى!

ئىمتىھان

ھەر كىمنىڭ قىممىتى بار ئۆزىگە خاس،
بىرلىرى ـ سېدەپ، ئۇنىڭ بىرى ئالماس.
ياخشىغا تۆھمەت ئوقى ئېتىلسىمۇ،
بەرىبىر ئۆز باھاسىن ئالماي قالماس.

ھە، شۇنداق، ھەر كىشىنىڭ ئۆز ئورنى بار،
بىرلىرى ـ قىزىلگۇلدۇر، بىرلىرى ـ خار.
بۇ ئورۇن ئالمىشىلماس ھېچۋاقىتتا،
دېمەككى، ھەر كىمنىڭ ئۆز نېسۋى بار.

شۇڭلاشقا ھايات ئۆزى بىر ئىمتىھان،
ئادەمنى ئىشى بىلەن ئۆلچەيدىغان.
«ياخشى» دەپ نام ئالامسەن ياكى، «يامان»،
مەرھەمەت ئۆزەڭ تاللا، ئاقىل ئىنسان!

ئاچكۆزلۈك

قارىماققا ھەممە ئادەم توپ ـ تۈزۈك،
بەزىلەرنىڭ ئىچىدە بار دەيىۈزلۈك.
ئىنساندىكى ئەسكى ئىللەت ئاز ئەمەس،
ئىللەتلەرنىڭ ئەڭ يامىنى ئاچكۆزلۈك.

ئاچكۆز ئادەم مال ـ دۇنياغا ئامراق،
قانچە دۇنيا بولسىمۇ تويماس بىراق.
تىرىك چاغدا تويماي ئۆتكەن كۆزىنى،
گۆر ئىچىدە تويدۇرىدۇ توپىراق!

ئىنسان ئۆمرى قىسقا، پەقەت بەش كۈنلۈك،
تاغدەك تېپىپ يەيدىغىنى بىر ئۆلچۈك.
قىزىغىنى كۆرەلمىگەن بايلىققا،
نېمە كېرەك مۇنچىۋالا ئاچكۆزلۈك؟

ئارزۇ

بىر توختىماي ئاقار ھايات دېڭىزى،
دولقۇنلىنىپ تۇرار كېچە ـ كۈندۈزى.
دولقۇنلاردا گاھ چۆكۈپ، گاھ كۆرىنىپ،
ئۈزۈپ بارار ئۇندا ھايات كېمىسى.

ئۈزۈپ بارار ھەر بىر ئىنسان تىرمىشىپ،
قارشى سوققان دولقۇن بىلەن ئېلىشىپ.
ئۇلۇق ئارزۇ ماياك بولۇپ ئالدىدا،
يېنىپ تۇرار ساھىل سىرى چىللىشىپ.

ئارزۇلار ئۆزىن كۆز ـ كۆز ئېتىدۇ،
تۇتاي دېسەڭ، ئۇ ژىراقلاپ كېتىدۇ.
ـ ئارمىنىمغا ئەندى يەتتىم ـ دېگەندە،
ئۆمرىڭنىڭ ئۆزىمۇ ھەم پۈتىدۇ!

بۈيۈك ھەقىقەت

بۇ دۇنيانىڭ ئالدى ئاۋات، ئارتى خاراپ،
تۇغۇلماقتىن كېيىن، ئۆلمەك تۇرار ماراپ.
تەبىئەتنىڭ توپ قانۇنى نېمە ـ دېسەڭ،
ـ يارالماقۇ ۋە يوقالماق ـ شۇدۇر جاۋاپ.

ۋاقتى كەلسە، ئۆز تەختىدىن خان ئايرىلۇر،
ۋاختى كەلسە تەن مۈلكىدىن جان ئايرىلۇر.
بۇ دۇنيانىڭ پانىلىغى شۇ ئەمەسمۇ،
يەردىن قۇياش، قۇياشدىن تاڭ ئايرىلۇر!

ئۆلسەم رۇھىم ئۇچۇپ كېتەر نۇر ۋەسلىگە،
تەنۇ ـ جىسمىم سىڭىپ كېتەر يەر تەھتىگە.
رەسۇلىمىز ئېيتقان بۈيۈك ھەقىقەت شۇ:
«كۇللى شەيئى قايتار ئاخىر ئۆز ئەسلىگە!».

ئەركىنلىك

مىڭ ژىللىق تارىخقا تاشلىسام نەزەر،
جەڭ قىلىپ ئۆتۈپتۇ ئەجدادۇ ـ بەدەر.
تارىخنىڭ ھەر بابى، ھەر ـ بىر بېتىدىن
تۆكۈلگەن قانلارنىڭ پۇرىغى كېلەر!

قارىغىنا، ئۈستۈڭدە بىپايان ئاسمان،
ئاستىڭدا يەر تۇرار، ياشىرىپ بوستان.
بۇ ئالەم شۇنچىلىك كەڭرى تۇرسا،
نە ئۈچۈن بىر ـ بىرىنى قىرىدۇ ئىنسان؟

نە ئۈچۈن كۈرەشتى باتۇر ئەجداتلار؟
نە ئۈچۈن تۆكۈلدى شۇنچە كۆپ قانلار؟
ھەممىسى پەقەتلا ئەركىنلىك ئۈچۈن،
دېمەككى، ئەركىنلىك ھەممىدىن ئەلا!

ئۇيغۇرستان ئازات بولارمۇ؟ ـ دەپ سورىغان دوستۇمغا

ـ ئازات بولىدۇ، ئاللاھ بىزگە يار بولسا،
خەلقىم ئەگەر جەڭدە پىداكار بولسا.
دۈشمىنىگە مەڭگۇ قەھرۇ ـ غەزەپلىك
دوستلىرىغا مەڭگۇ ۋاپادار بولسا!

ئازات بولىدۇ، بىلىگىدە كۈچ بولسا،
خائىنلارغا شەپقەتسىز ئۆچ بولسا.
ئارىدىكى نىپاقلىقتىن قۇتۇلۇپ،
ئۇيۇلتاشتەك ئۇيغان بىر مۇش بولسا.

ئازات بولىدۇ، تەلىيىمىز قۇت بولسا،
قەلبىمىزدە يېنىپ تۇرغان ئوت بولسا.
قاپ ـ قاراڭغۇ جاھالەتتىن قۇتۇلۇپ،
ئىلىم بىلەن دىلىمىز يورۇق بولسا!

تارىخى مىراسلارنى ئىلىتۋېلىشقا بولامدۇ؟ ـ

دەپ سورىغۇچىغا

ـ ئاللايسەن، ئۆزەڭ ئەگەر قاراق بولساڭ،
ئادىمىيلىك ئار ـ نومۇستىن ژىراق بولساڭ.
تارىخىڭدا ئۆزەڭ شوھرەت ئاللمىغان،
ئۆزگىلەرنىڭ شوھرىتىگە ئامراق بولساڭ!

ئاللايسەن، ئۆزەڭ ئەگەر «ئىپسىل» بولساڭ،
ئىلىشتا، ئالمان قۇشتەك دېيىل بولساڭ.
تەييارغا ھەييار بولۇپ، ھەر قاچاندا،
ئۆزگىگە نەپ بېرىشكە بېخىل بولساڭ!

ئاللايسەن، يۇغان پونى ئېتىپ تۇرساڭ،
قېرىنداشنى، دۇشمىنىڭگە سېتىپ تۇرساڭ.
شوتىدىن ئۆزەڭ ئاۋۋال چىقىۋېلىپ،
ئۆزگىلەرنى مەيدىسىگە تېپىپ تۇرساڭ!

رەدىيە

بىرسى چىقىپ: ئۇيغۇر ئەمەس، تۈرك سەن، دېدى،
بىرسى چىقىپ: چىڭگىز ئېلى ـ موغۇل سەن ـ دېدى.
يەنە بىرسى: ـ ئىبراھىمنىڭ مىللىتى ـ دېسە،
بىرسى: جۇڭخۇا مىللىتى ـ دەپ قويدى لەقەمنى.

ئەي، ھەقىقەت ئاسيلىرى ـ غەيرى جاناپلار،
كىيگۈزمەڭلار، مىللىتىمگە قەغەز بۆكلەرنى،
ئۇيغۇرۇمنى ئۆز نامىدا تونىمىساڭ سەن،
ئۇيغۇرۇممۇ تونىمايدۇ، سېنىڭدەكلەرنى!

ھېچقاچاندا مىللىتىمنىڭ دوستى بولالماس،
ئۇيغۇرنى ئۆز نامى بىلەن ئاتالمىغانلار.
مىللىتىگە غەيرى نامنى تاڭسا باشقىلار،
تۆھمىتىگە پەشۋا بېرىپ، ئېتالمىغانلار!

ئەركىنلىك

ئەركىنلىكنى ئەلدىن تىلەپ ئالغىلى بولماس،
ياكى ئۇنى سوغات قىلىپ بەرگىلى بولماس.
ئەركىنلىك ـ ئۇ ئىنساننىڭ سائادىتىدۇر،
كۈرەشمىسەڭ، ئۇ بەختكە يەتكىلى بولماس!

ماڭمۇەرسەڭ، قەشقەرغىمۇ بېرىپ يېتىسەن،
چاپمۇەرسەڭ، داۋانىمۇ تۈزلەۋېتىسەن.
ۋاقىت بىلەن ھەرىكەت ھەممىگە قادىر،
سەئىي قىلساڭ مۇرادىڭغا چوقۇم يېتىسەن.

ئەي ئۇيغۇرۇم، ئەرك ئۈچۈن تىككىن بارىڭنى،
بار كۈچىڭنى، مال ـ مۈلكۈڭنى، نومۇس ئارىڭنى.
ئايانماستىن ھەممىسىنى قۇربان قىلساڭمۇ،
قايتۇرۇپ ئال، مۇستەقىللىق ـ ئەنگۈشتەرىڭنى!

تەڭرىم خىسلىتى

تەڭرىم ئاقىل، ئاقىللارنى ياخشى كۆرىدۇ،
تەڭرىم ئادىل، ئادىللارنى ياخشى كۆرىدۇ.
كىم ھاياتتا ئادىل ئەر بوپ ياشىيالىسا،
تەڭرىمنىڭ بىر خىسلىتىنى قىلغان بولىدۇ!

تەڭرىم راخمان، رەھىمدىلنى ياخشى كۆرىدۇ،
تەڭرىم قەھھار، قەھرلىكنى ياخشى كۆرىدۇ.
ياخشىغا دوست، يامانغا ئوت بولالىسا كىم،
تەڭرىمنىڭ بىر خىسلىتىنى قىلغان بولىدۇ!

تەڭرىم پاكدۇر، ئۇ پاكلىقنى ياخشى كۆرىدۇ،
تەڭرىم ھەقتۇر، ئۇ ئۇ ھەقلىقنى ياخشى كۆرىدۇ.
كىم پاكىز، ھەقىقەتچى بولالىسا گەر،
ئۇ، تەڭرىمنىڭ رەھمىتىگە نائىل بولىدۇ!

ئوغلان بول

كېچە كۈتۈپ تۇرمايدۇ، كۈندۈز كۈتۈپ ئالمايدۇ،
جاسارەتسىز جانلاردىن، دۇنيادا ئىز قالمايدۇ.
ئەگەر تارىخ بېتىدە، باسقان ئىزىڭ قالمىسا،
سېنىڭ باتۇرلىغىڭنى، ئەۋلاتلار تەن ئالمايدۇ.

دۇنيا ئۇلۇق بىنادۇر، سەن بىر كىرپىچ بولۇپ قال،
ھايات ـ ئۇلۇق دېڭىزدۇر، سەن بىر تامچە قويۇپ قال.
ئەگەر ئىنسان ئېكەنسەن، ئىنسانىيەت بەختىگە،
ئاز بولسۇنۇ، كۆپ بولسۇن، ئۆز ھەسسەڭنى قوشۇپ قال.

ئەر بولساڭ، ئەرسىمان بول، كۈرەشتە ئارسلان بول،
سېنى تۇغۇپ، ئۆستۈرگەن ئەلگە، سادىق ئوغلان بول،
ئانا يۇرتنىڭ تۇپرىغى ـ دۆلىتىڭ، تەختىڭ سېنىڭ،
«ئۆزگە ئەلدە شاھ بولغىچە، ئۆز ئېلىڭدە ئۆلتان بول!».

ئازاتلىق

ئادىمزات نەسلىنىڭ ئارمىنى سەن، ئازاتلىق،
ئازاپ چەككەن، دىللارنىڭ دەرمانى سەن، ئازاتلىق.
بۇ دۇنيادا سېنىڭدەك دىلرابا ـ دىلدارە يوق،
جىمى جاننىڭ سۆيگىنى ـ جانانى سەن، ئازاتلىق.

بېشىمغا تاج قىلاي دېسەم، مەندىن ژىراق قاچىسەن،
قەدرىڭنى بىلمىگەن يارغا، قۇچاق ئاچىسەن.
يوللىرىغا نادانىنىڭ، ئۈنچە ـ مارجان چاچىسەن،
ئۆز قەدرىنى بىلمىگەن، نادانى سەن، ئازاتلىق!

ئازاتلىققا تەشنا مەن، ئۇ ـ مىللەتنىڭ بەختىغۇ،
ئازاتلىق ئۇ ـ ھەر كىمنىڭ پادىشاھلىق تەختىغۇ.
ئازات ـ ئەركىن ياشىغان، ئۇ ـ جەننەتنىڭ ئەھلىغۇ،
بۇ ھاياتنىڭ پىردۇسى ئەدنانى سەن، ئازاتلىق!

خاتىمە

سوغات

ئەي، شېئىرخانىم مېنىڭ، قەلبىمگە ـ قەلبداش دوستلىرىم،
ئۇشبۇ «ھايات ناخشىلىرى» سىزگە قىلغان سوغىتىم.
بۇ، ھاياتىم سەمىرىسى ـ ئەمگىكىم، ئەجرىم مېنىڭ،
ھەر شېئىر، ھەر قۇرغا سىڭگەن ژۇرىگىم ـ قەلبىم مېنىڭ.
كۆيگە تەشنا ئۇيغۇرۇمنىڭ كۈيچىسى ـ شائىرىمەن،
ژۇرىگىمدە ئوتى بارنىڭ ئاشىقى ـ تاھىرى مەن!
شائىرغا ئىجات قىلماقتىن ئۆزگە، لەززەت بارمىكىن؟
ياكى شېئىرىيەت ئەزەلدىن ژۇرىگىمگە يارمىكىن؟
بۇ مۇھەببەت ئوتلىرىدا بىر ئۆمۈر كۆيدۈم مانا،
ئۇ ماڭا بەردى خوشاللىق، ھەمدە كۆپ جەۋرۇ ـ جاپا!
جەۋرۇ ـ جاپا كۆرگىنىمگە، ئاغرىنىشىم يوق مېنىڭ،
چۈنكى، ھەر بىر شېئىرىم ـ دۈشمەنگە ئاتقان ئوق، مېنىڭ.
شېئىرلىرىم ـ ئاق نىيەتلىك، دوستلىرىمغا كۈي، قانات،
قارا يۈز تۆھمەتچىلەرگە، دەل ئۇرۇلغان بىر كاچات!
تۆھمەتچىلەر دەردىنى ئاز تارتتىمۇ، خەلقىم مېنىڭ،
شۇ سەۋەپتىن بىر ئۆمۈر، خۇنبارىدۇر قەلبىم مېنىڭ!
ئېھتىمال، ئۆلسەم ـ ئۆلەرمەن، ئامما ئۆلمەس شېئىرىم،
شېئىرىم بىرلەن قالۇر، دۇنيادا باسقان ئىزلىرىم.
ئىزلىرىمدىن مېنى ئىزدەپ، تاپقۇسى ئەۋلاتلىرىم،
ھەر ژۈرەك، ھەر ئۆيدە ياڭراپ تۇرغۇسى ئەشئارلىرىم.
بۇ كىتاپ تۇققان ئېلىمگە، يادىكار قالغۇسىدۇر،
سابىتجاننى بىر زامانلار يادىغا ئالغۇسىدۇر!
خەلقىم بىلەن ئەۋلادىمغا يارىسا يازغانلىرىم،
ئىككى دۇنيا رازىمەن، قالماس مېنىڭ ئارمانلىرىم!

1999 ـ ژىل. دېكابىر، ئالمۇتا.